

ASGARİ ÜCRET

TÜRK İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU YAYIN ORGANI
OCAK 1995

SAYI: 297

BAG - KUR

SSK

İŞ GÜVENÇESİ

EMEKÇİLER

2022 SAYILI TOPLU İŞ SÖZLEŞİ
GREV VE LOKAVT KANUNU

75 SAYILI İŞ KANUNU
İŞÇİLERİN SENDİKALAŞMASI

1995 YILI TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİ

DEĞİŞİKLİKLER

2821 SAYILI SENDİKALAR KANUNU

ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ

KAYITDIŞI EKONOMİ

KITLER

VERGİ
ADALETİ

TÜRK - İŞ KAMU KOORDİNASYON KURULU ÇALIŞMALARI SÜRÜYOR

ARTIK FEDAKARLIK YOK

VAADLERİ GERÇEKLEŞTİRİN

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
Aylık Yayın Organı

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

Bayram MERAL
Genel Başkan

Şemsi DENİZER
Genel Sekreter

Enver TOÇOĞLU
Genel Mali Sekreter

Salih KILIÇ
Genel Eğitim Sekreteri

Sabri ÖZDEŞ
Genel Teşkilatlandırma Sekreteri

SAHİBİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
TÜRK-İŞ ADINA
Genel Başkan
BAYRAM MERAL

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
ENİS BAĞDADIĞI

YAYINI HAZIRLAYAN
ÖZCAN KARABULUT

FOTOĞRAFLAR
NİHAT ÜSTÜN

YÖNETİM YERİ

TÜRK-İŞ Genel Merkezi
Bayındır Sk. No: 10
Yenişehir / ANKARA

Tel: 433 38 24 - 433 31 25 (Santral)
Fax: 433 68 09 - 433 85 80

Dergimizde yayınlanan yazılar yazarların
düşüncesini yansıtır.

ABONE

Yurtiçi 6 aylık 40.000.- TL., Yıllık 80.000.- TL.
Yurtdışı 6 aylık 60.000.- TL., Yıllık 120.000.- TL.

DERGİMİZ BASIN AHLAK
YASALARINA UYAR

Dizgi - Baskı:

DEMİRCİOĞLU MATBAACILIK
434 14 71 • ANKARA

AYIN İÇİNDEN

MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş, 26 Ocak 1995 günü TÜRK-İŞ'i ziyaret eden Genel Başkan Bayram Meral ile görüştü. Türkeş ziyarette, TÜRK-İŞ'in Türkiye'nin büyük işçi örgütü olduğunu ve gücünü memleket yararına kullandığını söyledi. İse, hükümetin, TÜRK-İŞ'in yaptığı fedakarlığın farkına varamadığını savundu. Görüşmede TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi Denizer, Genel Mali Sekreter Enver Tı ve Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç da bulundular.

TÜRK-İŞ, basın çalışma yaşamını izleyen muhabirlerinin katıldığı bir yemek düzenledi. TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, Genel Sekreter Şemsi Denizer ve Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç ile çeşitli gazete ve televizyon kuruluşundan 20 gazetecinin katıldığı yemek 25 Ocak 1995 Çarşamba akşamı gerçekleşti.

Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçiliği Ekonomi Müsteşarı Carl Dorris, TÜRK-İŞ'i ziyaret ederek Genel Sekreter Şemsi Denizer'den sosyal güvenlik reformu ile ilgili bilgi aldı.

BAŞKANDAN

BAYRAM MERAL
TÜRK-İŞ
GENEL BAŞKANI

Türkiye'de işçi sınıfı daima ülkemizin, halkımızın ve devletimizin çıkarlarını savunmuştur. İçinde yaşadığımız koşullarda ülkemizin, halkımızın ve devletimizin çıkarlarını her zamankinden daha fazla savunmak zorundayız ve savunuyoruz.

Ülkemizin, halkımızın ve devletimizin çıkarlarını savunmanın birinci şartı, bağımsızlığımızı savunmaktır. Uluslararası tekelci sermaye, IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlar aracılığıyla, Türkiye'nin bağımsızlığını zedelemektedir. Hükümetler, halkımızın sesine kulaklarını tıkarken, IMF ve Dünya Bankası uzmanlarının tavsiyelerine uymaya, kendilerini onlara beğendirmeye çalışmaktadır. IMF veya Dünya Bankası'nın Hükümetin icraatını takdir etmesi, halkımızın yaşadığı sıkıntılardan çok daha değerli kabul edilmektedir. 26 Kasım 1994 günü BÜYÜK YÜRÜYÜŞ sırasında yüzbin işçinin bir ağızdan dile getirdiği, "Kahrolsun IMF, tam bağımsız Türkiye" sloganı, bu arzumuzun ve tavrımızın ifadesidir.

TÜRK-İŞ, Anayasamızın 2. maddesinde Cumhuriyetin temel nitelikleri olarak ifade edilen ve Atatüzüğümüzde de yer alan, "insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti" anlayışını savunmuştur ve savunmaktadır. Ülkemizin ve devletimizin bütünlüğünün ve üniter yapısının ve halkımızın huzurunun sağlanmasının ön şartı, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti anlayışının hayata geçirilmesidir. TÜRK-İŞ bu nedenle "her yerde, herkese, hemen demokrasi" sloganını kullanmaktadır. TÜRK-İŞ bu nedenle, 1993 yılı kamu kesimi toplu sözleşmelerinin 4. dilim zammını vermemeye çalışarak hukuk devleti anlayışını zedeleyen Hükümete karşı meşru ve demokratik kitle mücadelesini yükseltmiştir. TÜRK-İŞ bu anlayışı nedeniyle, işçinin ikramiyesini ödememek ve işçiyi memurlaştırmak için 1995 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısına hükümler koyanlara karşı, sosyal devleti savunmuş ve 26 Kasım Büyük Yürüyüşünü gerçekleştirmiştir.

TÜRK-İŞ, yerli ve yabancı kaçak işçiliğe karşı Hükümeti göreve çağırıldığında da ülkemizin, halkımızın ve devletimizin çıkarlarını savundu ve savunmaktadır. Devletimizin büyük bir bütçe açığı ile karşı karşıyayken, kaçak işçilik ne-

deniyle büyük bir vergi geliri kaybı ortaya çıkmaktadır. İşsizlik giderek büyüyen bir toplumsal yara olmuşken, yabancı işçilerin ülkemizde kaçak olarak çalışmalarna göz yumulması, halkımızın sıkıntılarını daha da artırmaktadır.

TÜRK-İŞ, özelleştirme adı altında sürdürülen yağma ve talana karşı çıktığında da ülkemizin, halkımızın ve devletimizin çıkarlarını savundu ve savunmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşları bizim alınterimizin ürünüdür ve ortak malımızdır. Bunların değerlerinin çok altında fiyatlarla, iflas etmiş tüccarın malları gibi ufak bir gruba aktarılması, devletimizi zayıflatmakta ve işsizliği artırmaktadır. "Devleti küçültme" adı altında devletimiz zafatla düşürülmektedir. Telekomünikasyon, enerji, temel sanayiler, madenler, tersaneler, demiryolu fabrikaları gibi temel ve stratejik önemdeki işletmelerin özel sektöre ve özellikle de yabancı şirketlere satılması, devletimizin ulusal savunması açısından ciddi sıkıntılar yaratacaktır.

TÜRK-İŞ, adaletli bir vergi düzenine geçilmesini ve sermaye ve servet sahiplerinin kazançları ve servetleri ile orantılı bir vergi vermesini istediğinde ve vergi kaçakçılığının etkin önlemlerle engellenmesini talep ettiğinde de, ülkemizin, halkımızın ve devletimizin çıkarlarını savundu ve savunmaktadır. Zenginlerden vergi alınmaması nedeniyle, kamu açıklarının finansmanında iç ve dış borçlanmaya, para basmaya veya özelleştirmeye gidilmektedir. Bunlar da ülkemizin ve devletimizin itibarını azaltmakta, bağımsızlığımızı zedelemekte ve enflasyona neden olmaktadır.

TÜRK-İŞ, Hükümetimizin, onayladığı uluslararası belgelerin gereklerini yerine getirmesini istediğinde, ülkemizin ve devletimizin uluslararası platformlardaki itibarını korumaktadır.

TÜRK-İŞ, 12 Eylül döneminin anti-demokratik Anayasasının ve diğer mevzuatının demokratikleştirilmesini istediğinde de, ülkemizin ve devletimizin bütünlüğünü ve halkımızın huzurunu savunmaktadır.

TÜRK-İŞ, yalnızca temsil ettiği işçi kitlesinin kısa vadeli çıkarlarını değil, işçi sınıfının tümünün, tüm çalışanların, emeklilerin, ülkemizin ve devletimizin çıkarlarını savunmaktadır ve savunmaya devam edecektir.

ÜLKEMİZİN,
HALKIMIZIN
VE
DEVLETİMİZİN
ÇIKARLARINI
AVUNUYORUZ

BAYRAM MERAL : "Artık bizden fedakarlık yok"

1995 Yılı Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri Koordinasyon Kurulu 24 Ocak 1995 günü TÜRK-İŞ Genel Merkezinde toplandı. Kurul toplantısının açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral Hükümeti eleştirerek, "1994 yılında bizden fedakarlık istediniz. Biz elimizden gelen fedakarlığı yaptık, 1995 yılında sizden verdiğiniz sözü tutmanızı istiyoruz" dedi.

Enflasyonun yüzde 150'lere çıktığını, özelleştirme sonucu kapanan işyerlerinden atılan işçilerle işsizler ordusuna yeni işsizler katıldığını söyleyen Meral, toplu iş sözleşme görüşmelerinin çalışma hayatındaki sıkıntıların arttığı bir ortamda başlayacağını ifade etti. Bugüne kadar ülkenin çıkarı ve halkın mutluluğu için fedakarlıklarda bulunduklarını vurgulayan Meral, ancak bunun karşılığını göremediklerini hatırlattı.

1994 yılında bizden fedakarlık istediniz. Biz elimizden gelen fedakarlığı yaptık, 1995 yılında sizden verdiğiniz sözü tutmanızı istiyoruz

Hükümetin daha önceki toplu iş sözleşmeleri görüşmeleri sırasında kendilerine enflasyonu tek rakama indirecekleri yönünde vaatlerde bulunduğunu, ancak enflasyon rakamlarının üç haneli hale geldiğini ifade eden Meral, ülkede işsizliğin büyük bir sorun olarak ortada durduğunu, emeklilerin ve memurların durumlarının da kötüleştiğini kaydetti. "Şimdiye kadar

Kamu Koordinasyon Kurulu'nun açılış konuşmasını yapan TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral Hükümete seslenerek, "Fiyatların yüzde 150'lerin üzerine çıktığı, sürekli zam yapılan bir ülkede 'sıfır zam'dan bahsetmek, toplumu meydanlara çekmektir" dedi.

fedakârlıkları hep bu kesimler yaptı. Fedakârlık isteyenler, emekli ve memurun durumunu düzeltceği, yeni işyerleri açarak, işsizliği önleyeceği yönünde sözler vermiş. Ancak yaptığımız fedakârlıklar, dolar artışı ve üç aylık net yüzde 50 faizlere gitti. Hükümetin fedakârlık isteme hakkı da bu şekilde son bulmuş oldu.

Hükümetin toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde "sıfır zam" beklentisi içinde olduğu şeklindeki değerlendirmelere değinen TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, "Fiyatların yüzde 150'lerin üzerine çıktığı; gaza, tuza, beze sürekli zam yapılan bir ülkede 'sıfır zam'dan bahsetmek, toplumu meydanlara çekmektir. Harç bitti, yapı paydos" dedi.

Anayasa değişikliği konusundaki çalışmalara da değinen TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, bu çalışmaları olumlu bulduklarını, ancak yeterli görmediklerini belirterek "İsterdik ki, 12 Eylül'ün getirdikleri revize edilsin; 2821,

2822 ve 1475 sayılı yasalarda gerekli değişiklikler yapılsın" dedi.

KAMU KESİMİ TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİ KOORDİNASYON KURULU TOPLANTISI

682.029 işçiyi kapsayan 1995 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde koordinasyonu sağlamakla görevli Komisyon, 25 Ocak 1995 günü TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde ikinci kez bir araya geldi. İlk toplantısını 13 Aralık 1994 günü yapan Koordinasyon Kurulu; süreleri 1995 yılının birinci altı ayında biten kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinden grev hakkına sahip işyerlerinde 1 Mart 1995, grev hakkına sahip olmayan işyerlerinde ise en geç 15 Mart 1995 tarihlerinde görüşmelere başlamasını kararlaştırmıştı.

Koordinasyon Kurulu, ikinci toplantısında, sendikamızın toplu sözleşme prosedürlerinde bulundukları durumları ve taslak çalışmalarını değerlendirmiş ve Şubat ayında yeniden biraraya gelmeyi kararlaştırmıştır. Şubat ayındaki toplantıda belirlenecek ilkelelerin ise Mart'ta Çanakkale'de yapılacak TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nda görüşülerek karar altına alınması hususunda görüş birliğine varılmıştır.

KAMUDA 682.029 İŞÇİNİN TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ BAĞITLANACAK

1992 ve 1993 yıllarında bağitlanan kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin süreleri 1995'de sona ermektedir.

1995 yılı ağırlıklı olarak kamu kesimine ait toplu iş sözleşmelerinin bağitlanacağı yıldır. Toplam 943 işyeri ve işletmede çalışan 761.543 işçinin 682.029'u yani yüzde 90'ı kamu kesiminde çalışmaktadır.

Özel kesimde ise, bu yıl toplam 381 işyeri ve işletmede çalışan 79.514 işçinin toplu iş sözleşmesi yenilenecektir. Bu rakam, bağitlanacak toplu iş sözleşmeleri kapsamındaki toplam işçi sayısının yüzde 10'unu oluşturmaktadır.

1982 Anayasası ve çalışma hayatını ilgilendiren diğer yasalar, grev yasağı kapsamını genişletmiş ve çağdaş Avrupa ülkelerinin grev yasağı sınırlarını da aşan bir grev yasağı kapsamı geçerli kılınmıştır. 1995 toplu iş sözleşmelerinde kamuda 497.027, özelde 67.133 olmak üzere toplam 564.160 işçi greve çıkabilme hakkına sahip iken, aynı şekilde kamuda 185.002, özelde 12.381 ve toplamda 197.383 işçi grev yasağı kapsamında bulunmaktadır.

Dolayısıyla 1995 yılında sözleşmesi bağitlanacak 761.543 işçinin yüzde 26'sı grev yasağı kapsamına girmektedir.

Kamu Koordinasyon Kurulu üyeleri çalışmalarını sürdürdü.

Aylar itibariyle 1995 yılı sözleşmelerine bakıldığında, 328.778 işçiyi kapsamaması nedeniyle, en yoğun ay Mart ayı olmaktadır. Mart ayını 307.379 işçiyle Ocak ayı izlemektedir.

Kamu kesiminde de aynı şekilde 321.614 işçiyi kapsamaması nedeniyle Mart ve onu takiben 266.329 işçiyi ilgilendiren Ocak ayı en yoğun aylar özelliğindedir.

Adana'da basın toplantısı yapan Genel Başkan Bayram Meral :

"SIFIR ZAM MANTIĞI İŞÇİLERE SOKAĞI GÖSTERMEKTİR"

YOL-İŞ Sendikası tarafından Mersin ve Adana'da düzenlenen Taban Eğitimi Semineri için Adana'da bulunan TÜRK-İŞ ve Yol-İŞ Sendikası Genel Başkanı Bayram Meral, 22 Ocak günü bir basın toplantısı yaptı.

Toplantıda ülkemizin ve çalışanların sorunlarını dile getiren Meral, "ülkemizin çok ciddi sorunları vardır. İşsizlik, enflasyon, terör, ayrıca özelleştirmenin getirdiği taşeronlaşma ve sendikasılaşma bu sorunların başında gelmektedir" dedi.

Genel Başkan Bayram Meral, basın toplantısında şöyle konuştu:

"Bu sorunları aza indireceğini, 12 Eylül hukukunu ortadan kaldıracağını, çalışanların içinde bulunduğu sıkıntılar aza indireceğini vaadeden ve bizim de katkımızla, desteğimizle hükümet olan iki siyasi partimiz, ülke sorunlarını 500 günde çözeceklerini söylemelerine rağmen, başanlı olamadılar. Sorunların devam etmesi nedeniyle halkımızdan ve dolayısıyla da işçilerden fedakarlık talebinde bulundular.

Eğer, biz fedakarlık yaparsak, memur ücretlerinde gerekli iyileştirmenin yapılacağını, bu ülkeye büyük hizmetlerde bulunmuş ve 2 milyon 700 bin lira ile 4 milyon lira arasında maaş alan emeklilerimizin sıkıntılarının aza indirileceğini, yeni işyerlerinin açılacağını, işsizliğe çözüm bulunacağını, küçük esnafa kredi verilerek sıkıntılarının telafi edileceğini, kısacası halkımızın sıkıntılarının ortadan kaldırılabileceğini ve ülkemizin huzura kavuşacağını söylediler. Bizden ve bazı çevrelerden fedakarlık istediler.

Hükümetimizin bu isteğine dar bütçemize, büyük sıkıntılarımıza rağmen olumlu yaklaşık ve üstümüze düşeni fazlasıyla yaptık.

Kamuda çalışan üyelerimizin ikramiye tarihlerini değiştirdiler. Değişiklik sonucu devlete 7 trilyonluk bir destek sağlandı. Buna rağmen, ikramiyeler gene de zamanında ödenmedi. Emekli olan arkadaşlarımızın kıdem tazminatlarını 3-4 ay gecikmeli olarak ödediler.

Toplu sözleşme ile aldığımız 4. ve 5. dilim zamlarının geç ödenmesi sonucu, devlete 20 trilyon liranın üzerinde katkıda bulunduk.

İşçiden ve memurdan kesilen ve Tasarrufu Teşvik Fonu'nda biriken paralarımız dolara endeksliydi. Doların 36 bin liraya çıktığı günlerde, Bakanlar Kurulu bir karar aldı ve 36 bin lira üzerinden ödenmesi gereken bu tasarruflarımızı 14 bin lira üzerinden Türk lirasına çevirdi.

Biz, çalışanların bazan tepkisini, bazan da fakirliğini almamıza rağmen, bu fedakarlığı yaptık. Ama ne yazık ki, bizim bu fedakarlığımızın ne emeklinin ücretinin iyileştirilmesine, ne yeni işyerleri açılmasına ve işsizliğin azalmasına, ne memurun sorunlarının çözülmesine, ne de küçük esnafın sıkıntılarının ortadan kaldırılmasına yaramadı, yô-

Meral, basın toplantısında "Çalışanlardan daha fazla fedakarlık beklemek, sıfır zam mantığıyla ortaya çıkmak, işçilere ve çalışanlara sokağı göstermektir. Ülkemizin her zamankinden daha çok birliğe, bütünlüğe ihtiyacı olduğu bir dönemde, yeni sorunların gündeme getirilmesi demektir" dedi.

neltilmedi. Tam tersine, 5 Nisan kararları sonucu pek çok işyeri kapandı, büyük işyerleri ise, taşeronlaşmanın uygulanabilmesi için ünitelere bölündü. Böylece gene çalışanlar mağdur oldu.

Bütün bunlardan sonra, hele hele enflasyonun yüzde 150'leri aştığı bir dönemde çalışanlardan daha fazla fedakarlık beklemek, sıfır zam mantığıyla ortaya çıkmak, işçilere ve çalışanlara sokağı göstermektir. Ülkemizin her zamankinden daha çok birliğe, bütünlüğe ihtiyacı olduğu bir dönemde, yeni sorunların gündeme getirilmesi demektir.

TÜRK-İŞ her zaman ülkenin birliğini, bütünlüğünü ön planda tutan, halkımızın sorunlarını, kendi sorunlarının önünde tutan bir kuruluştur. Bu sorumluluğumuzun hükümet tarafından istismar edildiği kanısındayız. Çalışanların buna fedakarlık yapmasına rağmen, emeklerinin yarısını halkı için feda etmesine rağmen, hükümet bunu gözardı etmiş ve işçi-memur ücretleri arasındaki farklılığı ortaya atarak, işçilere daha düşük ücret vermenin yollarını aramaya başlamıştır.

Hükümet işbaşına geldiği zaman enflasyonun tek rakama düşüreceğini iddia etmekteydi. Bugün eğer enflasyon resmi rakamlara göre yüzde 150 ise, mutfakta yüzde 200'ü aşmış demektir.

Bizim vatanseverliğimiz, halkımıza karşı olan sorumluluğumuz nedeniyle yaptığımız fedakarlık, hükümetler tarafından yanlış değerlendirilmiştir. Bundan sonra çalışanların yapacağı tek kuruş fedakarlık yoktur. Hükümet vurguncuların, batık kredilerin, vergi kaçırıcıların üstüne gitmelidir.

Özelleştirme yapılsa tüm KİT'ler satılsa bile elde edilecek gelir, iç ve dış borçları karşılamaya yetmiyor.

İşsizlik, çalışanların sorunlarının başında gelmektedir. On yıldan beri ülkede bir çivi çakılmamıştır. İşsizlik ancak yatırım yapmakla önlenir."

Genel Başkan Bayram Meral, daha sonra terör konusuna değindi ve şöyle konuştu:

"Önemli sorunlardan biri de ülkemizdeki terördür. Terör, ülkemizin kalkınmasını istemeyen, iç ve dış düşmanlar tarafından körüklenmektedir. Amaç, bizi iç kargaşayla uğraştırıp, dünyaya açılmamızı engellemektir. Bu oyuna gelmemeliyiz."

Konuşmasının sonunda özelleştirmeye değinen Genel Başkan Bayram Meral, Karabük Demir-Çelik Tesisleri'nin özelleştirilmesi konusunda şunları söyledi:

"Zarar ettiği söylenen ve yıllardır teknoloji yenilenmeyen Karabük Demir-Çelik Tesisleri, oradaki işçilere, esnafa, halka satılmak isteniyor. Bir oyun tezgahlanıyor. Bu tesisler bir liraya satılığa çıkarıldı. İlk bakışta cazip bir teklif gibi görünüyor. Fakat bunun arkasında çalışanlar için son derece büyük tehlikeler var.

Bir kere teknoloji yenilenmemiştir. Çeşitli oyunlar oynanmaktadır. Böyle bir durumda o fabrika çalışır mı, çalışmaz mı bunu iyi düşünmek lazım.

Eğer işçiyere vereceklerse TEK'i versinler, PTT'yi versinler. Özelleştirme kapsamında olan bazı yerler var, onları versinler. Ama bunları uluslararası tekeliler kapatmış durumdadır. Bu yerler uluslararası tekelilere devredildiğinde arkasından taşeronlaşırma ve sendikasılaşırma gelecektir. Bunun arkasında yatın ise, daha çok işsizlik. İşsizlere yeni işsizlerin katılması sosyal patlamalara neden olacaktır. Temenni etmiyoruz ama görünen odur."

TÜRK-İŞ, SOSYAL, SİYASAL VE EKONOMİK KONULARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN YERALDIĞI RAPORLARI TBMM BAŞKANI VE SİYASİ PARTİLERE VERDİ

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ), ülke sorunlarının tesbitinde ve çözüm önerlerinde her zaman için sorumluluk duymuş, temsil ettiği işçilerin çıkarlarını korurken, ülke çıkarlarını da daima ön planda tutmuştur. TÜRK-İŞ, gerektiği zaman üzerine düşen özveriye gösterilmiş ve sorunları daima masa başında görüşmeler yolu ile çözmeye çalışmıştır. TÜRK-İŞ, temel prensibi olan bu tutumunu geçmişte olduğu gibi bugün de sürdürmektedir ve yarı da sürdürecektir.

Kodlasyon hükümeti, 12 Eylül hukukunu ortadan kaldırma ve demokratikleşmeyi sağlama vadediyle iş başına gelmesine rağmen, ülkemizde arzulanan demokratikleşme ortamı henüz gerçekleştirilememiştir. Başta işsizlik ve enflasyon olmak üzere, özelleştirme, taşeronlaştırma, işten çıkarmalar ve sendikasılaş-tırma uygulamaları nedeniyle çalışma hayatında çok önemli sorunlar yaşanmakta ve çalışma başı sık sık tehlikeye girmektedir. Siyasal iktidarı uygulamakta olduğu ekonomik politikalar nedeniyle, işçiler, kamu çalışanları emekliler ve tüm dar ve sabit gelirli yoksulluğun sınırında yaşamaya zorlanmaktadır.

Bu ve benzeri konularda Konfederasyon Başkanları Kurulumuz ve Yönetim Kurulumuz, çeşitli toplantılar vesilesiyle TÜRK-İŞ'in görüş ve önerilerini birçok kez kamuoyuna açıklamışlardır.

Ülkemizin, çağdaş demokrasiye geçiş çabalarının tartışıldığı bugünlerde TÜRK-İŞ, ülkemizin sosyal, siyasal ve ekonomik sorunlarına ilişkin görüşlerinin yeraldığı, değişik tarihlerde hazırladığı üç ayrı raporu bir kez daha siyasi partilerimize aktarmak istemektedir. Bunlar sırası ile geçmiş iktidar döneminde Başbakanlığa verilen Anayasa ile ilgili değişiklik önerilerimiz ile 5.2.1994 tarihinde Cumhurbaşkanlığı'na, 6.9.1994 tarihinde ise Başbakanlığa sunduğumuz raporlardan oluşmaktadır.

Tarafınıza da takdim edilen bu raporlarda yer alan görüş ve önerilerimizin dikkate alınması ve uygulamaya geçirilmesinin ülke yararına olacağına inanmamız bir kez daha yineliyerek, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral ve Yönetim Kurulu üyeleri, sosyal, siyasal ve ekonomik konulara ilişkin TÜRK-İŞ görüşlerinin yer aldığı raporları TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk ve Mecliste grubu bulunan siyasi partilere verdiler.

TÜRK-İŞ'in Meclis Başkanı ve siyasi partilere verdiği raporlar şu başlıklardan oluşmaktadır: Anayasa Değişiklik Önerileri ve Gerekçesi, 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ile ilgili Değişiklik Önerileri

ve Gerekçeleri, 1475 Sayılı İş Kanunu ile ilgili Değişiklik Önerileri ve Gerekçeleri, Çeşitli Kanun Tasarıları ve Değişiklik Önerileri Hakkındaki TÜRK-İŞ'in Görüş ve Önerileri, 5 Nisan İstikrar Paketi'nin Değerlendirilmesi, Gümrük Birliği'nin Türkiye Ekonomisi Açısından Değerlendirilmesi ve İstihdam, İstihdam ve İşsizlik, Ekonomik ve Sosyal Danışma Konseyi Kanun Taslağı Hakkında Görüş. TÜRK-İŞ'in hazırladığı ve TBMM Başkanı ile siyasi partilere verilen raporlardaki sunuş yazısı yan sütunda yer almaktadır.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu üyeleri, TBMM Başkanı ve siyasi partilerden önerilerin dikkate alınmasını istediler.

'KARABÜK DEMİRÇELİK İŞLETMELERİNİN ÖZELLEŞTİRİLME MODELİ' AÇIKÖTURUMDA TARTIŞILDI

B. MERAL: "İŞÇİ VE HALK NEFSİ MÜDAFASINI KULLANDI"

"Özelleştirme ve Karabük" konulu açıkoturum 5 Ocak 1995 tarihinde TRT-1 Televizyonunda yapıldı. Prof. Dr. Erdal Türkkan'ın yönettiği açıkoturuma TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, Devlet Bakanı Ali Şevki Ere, TOBB Yönetim Kurulu Başkanı Yalın Erez ve Hak-İŞ Genel Başkanı Necati Çelik katılarak görüşlerini açıkladılar.

Genel Başkan Bayram Meral açıkoturumda şu görüşlere yer verdi.

Özelleştirmeye, Türkiye'nin can kurtaran simiti harvası verildi. Umuyoruz, bu hayeller suya düşmez. Burada özelleştirmeyi biz daha önce çıkacağı zaman, hükümete talepte bulunduk şöyle dedik. Japonya'da bunun bir örneği var. İşçi-işveren hükümet üçlüsü özelleştirmeden doğacak sıkıntıları, sorunları bu üçlü ile tespit etmiştir. Çareler aranmıştır ve sonuca gidilmiştir. Hükümetimiz macalesef böyle bir yaklaşımı gerçekleştirememiştir. Sayın Yalın beyin gayretleri ile bir noktaya gelmiştir. Benim bilebildiğim kadıyla şimdi burada bir karar alınmıştır, ama ortada kesin rakamlar bulunmamaktadır. Bunların açıklanması lazımdır. Bu fabrikanın çalışması bizim için çok önemlidir. Hepimizin arzu ettiği budur. Herkes katkıda bulunmalıdır. Bu ülke için önemlidir. Çünkü bu fabrikanın kapatılmasını isteyenler çoktur. Yurtdışında isteyenler vardır; yurt içinde isteyenler vardır. Çünkü bu fabrika çevreyle çalışan bir fabrikadır, diğer hurda ile çalışan fabrikalar bunun kapatılmasını istiyor. Hurda satan ülkeler de bu fabrikanın kapatılmasını istiyor. Bu fabrikanın tabii ki, bugün çalışması, bacasının tütnesi bizim için, ülke için çok önemlidir. Oramın halkı için de çok önemlidir. Ama herşeyden önce ülkemiz için çok önemlidir. Şimdi burada, çok önemli bir model ve başlangıçtır. Bunun yürütmesi lazımdır. Yarnın biz kapatamadık. Siz kapatınız gibi bir havayı estirmek veya böyle bir mantığı taşımak son derece yanlış olur. Burada hükümetin bir pay almasını da bir eksiklik kabul ediyorum. Ben gitim, siz ne yaparsanız yapın mantığını ben eksiklik kabul ediyorum. Burada işçi ve halk nefsi müdafasını kullanmıştır. Yani kapatıyorum, artık vazgeçiyorum, size veriyorum demiştir. Bunun dönüşü artık yoktur. Bundan sonrası çok önemlidir. Yani vatandaşın gücü oranında katkısını sağlamak lazım. Bunun da ötesinde revizyona gidilmesi lazım, teknolojinin bir bölümünü zaten belli ölçülerde yenilenmiştir. Burada 2 trilyonluk yenilik, katkı ile fabrika daha iyi bir duruma gelecektir. Şu mantığı silmek lazım, 'efendim burası işçilerin eline geçti, halkın eline geçti, bunlar, hiçbir şey yapamaz' gibi. Bakınız, 12 Eylül'den önce biz birçok KİT'le üretim sorunlarıyla ilgilendik. İşte kâr edilen dönemler o noktadan gelmektedir. 12 Eylül'le KİTlerin yö-

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, açıkoturumda Hükümete seslenerek "şimdi ortada yeni bir model var, bunun yürütmesi lazımdır. Yarnın, 'biz kapatmadık, siz kapatınız' gibi bir hava estirmek son derece yanlış olur" dedi.

netimlerinden işçileri çıkardılar, şimdi KİT'lerin yönetimini bize devrediyorlar. Şunu söylemek istiyorum; bu bir başlangıçtır. Bunu yaşamak zorundayız. Bunu yaşatmada hükümetimize de büyük görevler düşmektedir, özel sektör yöneticilerine de büyük görev düşmektedir. Efendim bunlar belli bir zümrenin eline geçti, bunları bozalım, bunları yok edelim, burayı işletilmez hale getirelim gibi bir program ortaya koyarlarsa, bu son derece ülke içinde, bizim içinde vahim sonuçlar doğurur. Çünkü biliyorsunuz bir zamanlar, yurt dışındaki vatandaşlarımız Türkiye'de yatırım yaptılar. Oldu bittiye geldi, belli ellere geçti, sonradan vatandaş bugün Türkiye'de bir kuruşluk yatırım yapmak istemiyor. Aslında onlar da bunu yapmak istiyor, ancak yarnın birçok yollardan ithal demir Türkiye'ye sokulur vergi iadesidir, teşviktir, benzeri fonlardan ucuz maliyetle Türkiye'ye sokulursa yine büyük sıkıntılar meydana gelir. Bunların hepsini açık açık konuşmak lazım, hükümet bunların teminatını vermesi lazım. Yani demesi lazım ki, 'işçi, esnaf halk siz burayı aldınız, bu bacanın tütnesi içinde biz de üzerimize düşeni yapacağız' demesi lazım. Ben sattım ne yaparsanız yapın, elimi çektim dememesi lazım, bunu alan da Türkiye Cumhuriyeti vatandaşdır, hükümete vergisini veren, hükümete karşı bütün sorumluluklarını yerine getiren insanlardır. Hükümetimizden başta bunu bekliyoruz. Benim özde söylemek istediğim bu.

Türkiye sanayileşme yönünü tayin etmiştir. Sanayileşmede güçlü olmak için, demir-çelikte güçlü olmak lazım.

Bunun için bırakın Karabük'ün kapatılmasını, yeni Karabük'lerin açılması lazım. Birçok ülkede bu gibi fabrikalar devlet tarafından kurulmuştur. Devletin sırtını dönmemesi lazım. Gelişmiş ülkelerde kişi başına 500-700 kg demir-çelik üretilmektedir. Ülkemizde ise 150 kg. Gelişmiş ülke statüsüne girmek istiyorsak, bu üretimi arttırmamız lazım.

Burası artık bir özel sektördür, toplu iş sözleşmesi yapılacak, kurallar neyse işleyecek. Buranın ortakları var, işçinin payı yüzde 35'tir, biz ortak olarak azınlıktayız. Hükümet buradan çekildiği zaman rahat ama esnaf, halk, işçi büyük sorumluluk altına girmiştir. Sendikalar da. Hükümet olaya seyirci kalmamalı, düşük kredi ile takviyede bulunmalı, çark dönmelidir.

Bu toplantıda bir konu beni memnun etti. KİTlerin zarar noktasına getirilmesinin sorumlusu politikacılar ve yöneticiler olduğu ortaya çıktı. Biz TÜRK-İŞ olarak, KİTlerin özerk bir yapıya kavuşmasını söylüyorduk. Hükümet öyle noktaya getirdi ki, KİT'ler özelleştirilirse ülke kurtulur, dedi. Oldu-bittilere gelmeden, toplumun yararına, çalışanların hakkını, hukukunu koruyarak olayı değerlendirmek lazım. Karabük'ü büyük kuruluşlar almadı, oradaki gariban işçinin, halkın sırtında kaldı.

Özelleştirmeden önce demokratikleşmenin yapılması lazım bunun altında yatan sendikasılaşmadır. Sermayenin tabana yayılması bir süre için geçerlidir. Amerika'da, Almanya'da, İngiltere'de bir süre sonra tekelleşmiştir. Bunun şimdiden tedbirlerini almalıyız istiyorum.

DENİZER : "Toplu sözleşmelerin sonucunu sendikaların mücadele gücü belirler"

Yılbaşını Zonguldak'ta geçiren TÜRK-İŞ Genel Sekreteri ve Genel Maden-İş Genel Başkanı Şemsi Denizler, yeni dönem toplu sözleşmelerinin sonucunu sendikaların mücadele gücünün belirleyeceğini, 1995 yılında tüm çalışanların alım güçlerinin artırılacağı bir yıl olacağını kaydetti.

Denizer, Zonguldak'ta basın mensupları ile yaptığı söyleşide, yeni dönem toplu sözleşme görüşmelerini değerlendirdi. Denizler, ülkemiz ekonomisindeki ücret dengesizliğinin iktidar tarafından kullanılmaya çalışıldığını, emekli ve memurların çok düşük ücretlerle çalışmaya mahkum edilmesinin suçunun Hükümete ait olduğunu söyledi.

Şemsi Denizler, "Biz işçilerin ücret pazarlığını yaparken, ülkemizdeki tüm çalışanların ücret pazarlığını yapıyoruz. Mücadelemizin temelinde bu gerçek yatmaktadır. Gerek memurlar, gerekse işçiler sokaklara dökülmeye başladılar. Son derece haklılar. Her şekliyle onların yanında, birlikte ve destekçisiyiz. 1995 yılı Toplu iş sözleşme dönemi işçileri değil, tüm çalışanların alım gücünün yükselmesi yılı olacaktır. Bu nedenle tüm halkımızın birlikte hareketine ihtiyaç vardır" dedi.

Ücret çelişkisi yaratılarak, işçi ücretlerinin memurlara emsal gösterildiğini, bu nedenle hükümetin o zam verme kararına karşı ne diyorsunuz şeklindeki soruya karşılık Şemsi Denizler, sorunun

ülkedeki emek payının yükseltilmesi konusu olduğunu kaydederek "emek payını yükseltmek için tüm emek güçlerinin bütünlüğü ve birlikte mücadelesi gerekmektedir. Sermaye ise bu bütünlüğü bozmaya çalışacaktır. İnanıyorumki çalışanlar olarak bütünlüğü yakalayıp mücadele azmimizle alım gücünü yükselteceğiz. Bu çelişkinin yaratılması mümkün olmayacaktır. İşçi ücretlerinin azlığı sermayenin doymazlığındandır. Çalışanlar olarak, mücadele ile hakkımızı alacağımıza inanıyorum" dedi.

DENİZER'İN ÇELİK İŞLETMESİ ZİYARETİ

Şemsi Denizler 30 Aralık 1994 Cuma günü 16-24 vardiyasında Çelik İşletmesine giderek işçi arkadaşlarımızla görüştü ve onlarla sohbet

ederek yeni yıllarını kutladı.

Çelik İşletmesindeki tüm birimleri gezen tertip alanında sohbet eden Denizler daha önce çalıştığı Plan Bürosu'nda da bir süre oturarak ülkemizdeki gelişmeler ve Ankaradaki çalışmalar hakkında bilgi verdi. Sendikamız Genel Mali Sekreteri İrfan Akyiğit, Genel Teşkilat Sekreteri Ramazan Karakök Karadon Şube Başkanı Çetin Altun ve Şube yöneticilerinin de hazır bulunduğu ziyaretlerde Denizler mart ayında başlayacak sözleşmeye dikkat çekerek "Bizim gücümüz sizlersiniz. Biz size gelişmeleri anlatırız, duruma göre birlikte karar verir zorlukları beraber aşarız. Önemli olan sağlıklı çalışmaktır. Kafanızı hiç bir şeye takmadan huzur içinde çalışmaya ve üretmeye devam edin. İnşallah 1995 yılı daha iyi olur. Hepinize çoluğunuzla çocuğunuzla mutlu bir yaşam mutlu bir çalışma diliyorum" dedi.

TÜRK-İŞ Mali Sekreteri ve SSK Yönetim Kurulu Üyesi Enver Toçoğlu, paralı muayene uygulamasına karşı çıktı:

"SSK'lı hastanın parası yok diye itilip kakılmasına müsaade etmeyeceğiz"

TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri, Demiryol-İş Sendikası Genel Başkanı ve SSK Yönetim Kurulu Üyesi Enver Toçoğlu, kurumun bir yıl önce Ankara ve İzmir'deki SSK Sağlık Tesislerinde yürürlüğe koyduğu "SSK Sağlık Tesislerinde tam gün çalışan hekimlerin mesai saatleri dışında ücretle hasta kabul etmelerine imkan tanınması" uygulamasının, sigortalılar arasında eşitlik ilkesinin zedelediği ve hastaların yüksek muayene ve tedavi ücretleri ile suistimal edildiği gerekçesiyle kaldırılmasını istedi.

Toçoğlu, konu ile ilgili olarak, 2 Şubat 1995 tarihinde toplanan 398 Sayılı SSK Yönetim Kurulu'na diğer bazı yönetim kurulu üyelerinin de kendi görüşünü destekledikleri bir önerge verdi. Toçoğlu bu önergesinde; sigortalıların mesai saatleri dışında muayene uygulaması devam ettiği müddetçe, mesai saatleri içinde kendilerine sunulan sağlık hizmetlerinin yeterli bir şekilde verilmeyeceğini savunduklarını belirterek, uygulama-

manın kurumun kuruluş esasları ve şimdiye kadar uygulamakta olduğu sağlık politikasıyla ters düştüğünü belirtti.

Toçoğlu, "SSK Sağlık Tesislerinde Tam Gün Çalışan Hekimlerin mesai saatleri dışında yapacakları Hasta Muayenelerinin Esas ve Usullerine İlişkin Talimat" ile getirilen uygulamanın doğurduğu diğer sakıncalar hakkında ise verdiği önergesinde şu hususlara değindi.

"Uygulanan bu talimat çerçevesinde muayene edilen sigortalı veya özel hastalardan yüksek ücretler alınmasının yanı sıra, muayene edilen sigortalı ve haksahibi hastalar, ameliyatlarını veya doğumlarını da muayenelerini yapan hekimin gerçekleştirilmesini istedikleri takdirde, kurum tarafından ameliyat ve doğum ücreti de alınmaktadır. Kurumun sağlık hizmetlerinden de yararlanmak için yıllarca prim ödeyen sigortalı hastalar bu uygulama ile kendi ekonomik koşullarından çok yüksek bir tedavi bedelini ödemek zorunda bırakılmaktadırlar. Belirttiğim gibi birçok sigortalı işçimiz ve birçok sendikamız ferden başvurarak, bu türlü hasta tedavi ve ameliyatlarında büyük suistimallerin yapıldığını bildirmişlerdir. Yaklaşık bir yıldan beri sürdürülen ve kurumun kuruluş esasları ile bugüne kadar uygulanan sağlık politikasına ters düşen bu uygulamanın devam ettirilmesini kabul etmemiz hiçbir şekilde mümkün değildir."

TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri Enver TOÇOĞLU:

"Sendikaların özelleştirilen kuruluşlara talip olmalarına karşıyız"

TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri ve Demiryol-İş Sendikası Genel Başkanı Enver Toçoğlu, geçtiğimiz ay içinde HBB ve Samanyolu Televizyonlarında yapılan açık oturumlarda özelleştirme ve sendikalar konusundaki görüşlerini açıkladı. Toçoğlu, özelleştirilen ve kapatılmak istenilen işletmelere sendikaların sahip çıkmasını ve işletmeye devam edilmek istenmesini sendikaların yozlaştırılması düşüncesine hizmet edeceği için karşı çıktığını söyledi.

TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri ve Demiryol-İş sendikası Genel Başkanı Enver Toçoğlu, geçtiğimiz ay içinde HBB, Samanyolu Televizyonları ile, sendika şube genel kurullarında yaptığı konuşmalarda özelleştirilen işletmelerin sendikalar tarafından işletilmesine karşı olduğunu, bunun sendikasılaştırma ve sendikaların yozlaştırma düşüncesinin bir devamı olduğunu ifade etti. Toçoğlu, sendikaların iş yerlerini alarak iş güvencesini temin edeceğiz, zaten burada çalışan işçiler bizim üyelerimiz

mantığı ile hareket etmenin yetersiz olduğunu ifade etti. Toçoğlu, Karabük İşletmelerinin özelleştirilmesi ön anlaşmasında işçilerin kıdem tazminatlarını güvence altına alan maddelerin bulunmadığına dikkat çekerek, "İşletmelerin hisselerinin çoğunluğu işçilere verilmemektedir, bu yapısı ile bu işletmenin şu anda yeterli bir iş güvencesi sağlayacağına inanmamaktayız. Sendikaların tüzel bir kişilik olarak hissesinin olmaması da ayrı bir sorundur." dedi.

TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Sabri ÖZDEŞ:

"Çalışanların örgütlenme ve toplu pazarlık hakkı önüne engeller çıkarmak, sendikaları işlevsiz kurumlarmış gibi göstermeye çalışmak, toplu pazarlığın kapsam ve etkisini daraltma yolları aramak, bir bütün olarak topluma da toplumdaki herhangi bir kesime de yarar getirecek yaklaşımlar değildir"

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi ile TEBİAT tarafından ortaklaşa düzenlenen sempozyumun panelinde konuşan TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri ve Tarım-İş sendikası Genel Başkanı Sabri Özdeş, Gümrük Birliği, Özelleştirme, 5 Nisan Kararları ve sonuçları konusunda TÜRK-İŞ'in görüşlerini anlattı. Özdeş, küreselleşme, gümrük birliği ve özelleştirme gibi yapısal değişikliklerin yalnızca sendikaların değil, sosyal devletin ve demokrasinin zayıflatılması anlamına geleceğini ifade etti.

Sabri Özdeş konuşmasında şu görüşlere yer verdi:

"1980 yılı, Türkiye ekonomisi açısından bir dönüm noktası olmuştur. Dönemin temelinde de 24 Ocak kararları yatar. Bu dönem, işçi haklarında genel olarak bir gerilemenin ortaya çıktığı dönemdir. Bu dönemde yalnız işçiler değil, memurlar, emekliler, küçük çiftçiler, topraksız köylüler, tüm dar ve sabit gelirli ekonomik ve sosyal açıdan ciddi kayıplara uğramışlardır.

Son 15 yıllık uygulamaya bakıp da, serbest piyasa ekonomisi çerçevesinde alınan önlemlerden toplumun tüm kesimlerinin yarar sağladığını söylemek mümkün müdür? Cevap, evet ise ulusal gelir içinde ücret payının 1979 yılındaki % 30'lar düzeyinden, % 14 düzeyine kadar gerilemesi neyin nesidir?

Hemen akla gelen bir başka soru da şudur: 24 Ocak 1980'de cari işlemler açığını küçültmek ve enflasyon hızını düşürmek üzere yola çıkan program 15 yıl sonra hedeflerine ulaşabilmiş midir?

Cevap yine evet ise, o zaman 5 Nisan tedbirlerine neden ihtiyaç duyulduğuna açıklanmak zorundadır.

Toplumun büyük kesimine son 15 yıldır kemer sıkıran politikalarla bugün gelinen nokta gözler önündedir.

Bunun sonunda, tabana doğru yayılan refah değil, yoksulluk olmuştur. "Orta direği" kalkındıracağı iddiasıyla yola çıkan paket, aksine geniş kitleleri ezmiştir.

Son 14-15 yıldır yaşana bu yüksek enflasyon, hem 1980'de ortaya koyulan hedeflerin tutturulamadığını, hem de dar ve sabit gelirli kesim için yaşamın çekilmez hale geldiğini tartışmasız bir biçimde ortaya koyan en iyi göstergedir.

1980 yılında, toplum sabit sermaye yatırımları içinde en büyük pay imalat sanayisinde iken, 1985 yılında ve daha sonra ulaştırma, haberleşme ve konut sektörü öne geçmiştir. 1985 ve izleyen yıllarda kamu sabit sermaye yatırımları içinde imalat sanayinin payı oldukça düşük oranlara gerilemiştir. Uygulandığı iddia edilen programın hedeflerine bakarsanız bu gelişme doğaldır. Hedef, devletin küçültülmesidir. KİTlerin özelleştirilmesi öngörülmesi 1984 yılından itibaren de işletmeciler KİTlere yatırım yapılmamıştır.

Öyleyse, tanımdaki teşviklerin hemen tamamına yakını kaldırarak nasıl izah edilecektir? Hububat, şeker pancarı ve tütün dışında tarımdan destegin kaldırıl-

Özdeş panelde yaptığı konuşmada, "Son 15 yılda izlenen politikalar sonucunda tabana doğru yayılan refah değil, yoksulluk olmuştur" dedi.

masına bugün en iyi cevabı semt pazarlarındaki fiyatlar vermektedir. Bugün semt pazarlarında 30-40 bin liranın altında sebze bulmak mucize haline gelmiştir.

Ne olmuştur? Türkiye'nin yaş sebze ve meyve ihracaatında patlama mı olmuştur? Öyle olmadığı gibi, bugün mercimek ithal eder konuma gelindiye, gıda ürünleri bakımından dünyada kendi kendine yeterli 7 ülkeden biri olma iddiası da artık politik malzeme olmaktan çıkacak demektir.

Bugün ülkemizde üretici hem ekonominin genel gidişi hem de tarıma yönelik politikaların caydırıcılığı altında boğulmaya başlanmıştır.

1980'li yıllarda ülkemizdeki kayıt dışı ekonomi de giderek büyümüştür. Kayıt dışı ekonominin yol açtığı vergi kayıpları kadar çalışanlara empoze ettiği koşullar da işçi hareketinin endişeleri arasındadır.

Bugün çalışma yaşamında sıkça rastlanır duruma gelmiş bulunan taşeronlaşma, kısa zamanlı çalıştırma, standart dışı çalıştırma, işçi çıkarp asgari ücretle geri alma gibi uygulamalar endüstriyel baskı tehdit eder niteliktedir. Çalışanların örgütlenme ve toplu pazarlık hakkı önüne engeller çıkarmak, sendikaları işlevsiz kurumlarmış gibi göstermeye çalışmak, toplu pazarlığın kapsam ve etkisini daraltma yolları aramak, bir bütün olarak topluma da toplumdaki herhangi bir kesime de yarar getirecek yaklaşımlar değildir.

Asılsan, endüstriyel ilişkiler sistemini işlemez hale getirmek değil, o sistemden yararlanarak, Türkiye'de kesimler arasındaki ilişkileri en azından belli dengele-riye oturtabilmektir. İşsizlik, enflasyon ve ekonomik büyümedeki durgunluğun siyasal sonuçları da giderek belirginleşmeye başlamıştır.

Uluslararası finans kurumlarını telkinleriyle 1980'den bu yana uygulanan neo-liberal politikalarla gelinen nokta bu-

dur.

Türkiye'de de, ekonomi politikalarının ileriye dönük etkileriyle ilgili beklentileri saptamaya çalışırken şu sorulara yanıt aramak gereklidir. "Özelleştirme önündeki en büyük engel işçi sendikalarıdır" denilmeğe devam mı edilecek, yoksa, özelleştirmenin işsizliği ve gelirlerde düşüşe yol açan etkilerine çözüm arayışlarına mı girilecektir?

Esnek ve standart dışı çalışma biçimleri ve taşeronlaşma gibi uygulamalar, yapısal değişiklikler gereği ortaya çıkan engin birer yönetsel beceri örneği olarak mı görülecek, yoksa, bu tür uygulamaların kayıt dışı ekonomiyi kamçıladığı gibi çalışanların güvencesiz bir geleceğe ittiğine mi inanılacaktır?

Standart dışı çalışma ve taşeronlaşmanın maliyetleri azalttığı mı düşünülecek, yoksa, bu tür uygulamaların sosyal maliyetinin ne olacağına mı bakılacaktır? Her fırsat ganimet biliniyor işçi sendikaları yıpratılmak mı istenecek, yoksa, endüstriyel ve toplumsal baskının güçlü sendikalara ve çok yönlü diyaloga dayalı olarak geliştirilmesi gereğine mi inanılacaktır? Toplu pazarlık ve grev hakkı ekonomiyi yük olarak mı görülecek, yoksa, gelir dağılımındaki çarpıklıkları giderme yolunda etkin bir araç olarak tüm çalışanları kapsar biçimde genişletilmesi yolunda çaba mı gösterilecektir?

İşsizlik ve enflasyona işçi sendikalarının yol açtığı gibi çarpık bir iddiada ısrar mı edilecek, yoksa, bu sorunları uygulanan ekonomik politikaların yol açtığı derin sosyal yaralar olarak mı kabul edilecektir? Ve hepsinden önemlisi uygulanan liberalist politikaların halkımızın genel tercihine dayalı politikalar olduğu mu savunulacak, yoksa, bir ara rejim zorlamasıyla yerleştirilip, yeşertilmiş politikalar olduğumu kabul edilecektir? İleriye dönük beklentiler bu soruların bulacağı yanıtlarla yakından ilgili olacaktır."

TÜRKİYE SELÜLOZ-İŞ SENDİKASI

8. OLAĞAN GENEL KURULU YAPILDI

MİTHAT SARI
YENİDEN GENEL
BAŞKAN SEÇİLDİ

Selüloz-İş
Genel
Kurulunu
Bayram
Meral
başkanlığında
bir
heyet
yönetti.

MERAL : "Çok olumsuz koşullar içinde bulunan ülkemizde koalisyon hükümeti tarafından uygulanmayan toplu iş sözleşmesi zamlarının uygulanması için yargı yolunu seçerek kazandığınız hukuk zaferi için Genel Başkanınız Mithat Sarı ve ekibi ve şahsında mücadeleden yılmadan sürekli destek veren Selüloz-İş üyelerini yürekten kutluyorum"

SARI : "Bize en zor günlerimizde dahi desteğini esirgemeyen, Hükümete ve işverenlere karşı vermiş olduğumuz her türlü mücadelede yanımızda olan, makina başında alinteri döken Selüloz-İş Sendikasının gerçek sahibi işçi arkadaşlarımıza sonsuz teşekkürler ediyorum"

Türkiye Selüloz Kağıt ve Mamülleri İşçileri Sendikası'nın 8. Olağan Genel Kurulu 21-22 Ocak günlerinde İzmir'de toplandı. Genel Başkanlığa yeniden Mithat Sarı seçildi.

Türkiye Selüloz-İş Sendikası Genel Kurulu'nu bir konuşmayla açan Genel Başkan Mithat Sarı, "Öyle bir dünya-

da yaşıyoruz ki, dünya toplam gelirinin yüzde 82.7'sine en zengin yüzde 20'lik kesim el koyarken yüzde 80 olan yoksul kesim bu gelirden ancak yüzde 18 pay alabiliyor. Dünya ticaretinin yüzde 20'sini çokuluslu şirketler kontrol ediyor. Uluslararası büyük sermayenin kontrolünün dayattığı uygulamalar

bizde 5 Nisan İstikrar Paketi adı altında bir soygun paketi açtırdı. 5 Nisan Kararları sonrası işçilere ücret zamlarını vermemenin gerekçesini uluslararası finans kuruluşlarına verilen sözler olarak açıklayan Maliye Bakanımızla aynı gerekçeyi kullanan birçok ülkede toplu iş sözleşmeleri uygulanmıyor" dedi.

Selülöz-İş Genel Başkanlığına yeniden seçilen Mithat Sanı

TÜRK-İŞ GENEL BAŞKANI BAYRAM MERAL'İN KONUŞMASI

Seçimlere geçilmeden önce TÜRK-İŞ Genel Başkanı ve Divan Başkanı Bayram Meral Genel Kurula hitap etti. Meral şu konuşmayı yaptı: "Değerli delege arkadaşlarım, çok olumsuz koşullar içinde bulunan ülkemizde koalisyon hükümeti tarafından uygulanmayan toplu iş sözleşmesi zamlarının uygulanmaması için yargı yolunu seçerek kazandığınız hukuk zaferi için Genel Başkanınız Mithat Sanı ve ekibi ve şahsında mücadeleden yılmadan sürekli destek veren Selülöz-İş üyelerini yürekten kutluyorum. Gönül isterdi ki bu hukuk zaferini TÜRK-İŞ bünyesinde tüm sendikalarla birlikte kazanalım. Ama olmadı. Sekiz kez üst üste topladığımız Başkanlar Kurulumuzdan net bir karar çıkmadı. Ama Genel Başkanınız Mithat Sanı Başkanlar Kurulu toplantımızda cesaretle

'ben yargı yolunu seçiyorum', bundan sonraki yapmış olduğunuz görüşmelerde bizi aynı tutun, biz yolumuza devam ediyoruz" dedi ve kazandı. Huzurunuzda kutluyorum ve bu başarılarının devamını diliyorum.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi Denizer'in de katıldığı Selülöz-İş Sendikasının Genel Kuruluna Kocaeli Valisi Kemal Nehrozoğlu, İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek, Finlandiya Kağıt İşçileri Sendikası'ndan (PAPERILLITTO) Yorma Laukkanen, HAK-İŞ Genel Başkanı Necati Çelik, SHP Kocaeli İl Başkanı Ömer Türkçakal, İşçi Emeklileri Cemiyeti Başkanı Necati Cansever, HARB-İŞ Sendikası Genel Başkanı İzzet Çetin, SEKA Meslek Okulu Mezunları Demeği Başkanı Fikret Yıldız, Dokgemi-İŞ Sendikası Genel Başkanı Nazım Tur, Çimse-İŞ Sendikası Genel Mali Sekreteri Murat Topçu katılarak birer konuşma yaptılar.

SEÇİMLER

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral'in Divan Başkanlığı, Divan Başkanlığı, Yardımcılığını Enver Toçoğlu'nun yaptığı Selülöz-İş Genel Kurulu iki gün sürdü. Genel Kurul sonunda yapılan seçimlerde Türkiye Selülöz-İş Genel Başkanlığına yeniden Mithat Sanı getirildi. Selülöz-İş Merkez Yönetim Kurulu'na şu sendikacılar seçildiler: Genel Başkan Yardımcılığına Ergin Alşan, Genel Sekreterliğe Müslüm Ocak, Genel Mali Sekreterliğe Aydın Vardan, Genel Teşkilatlandırma Sekreterliğine İsmail Kılınç, Genel Eğitim Sekreterliğine Davut Bozkan.

HAVA-İŞ 22. GENEL KURULU

Genel Başkanlığa
yeniden seçilen

Atilay Ayçin:

**"Bugünkü siyasi
iktidar aldığı kararları
ve sorunlara yönelik
ürettiği politikaları ile
iflas etmiştir"**

Hava-İş Sendikası Genel Başkanı Atilay Ayçin 22. Olağan Genel Kurulunda yaptığı konuşmada, "Hava-İş'in genel kurulu gerek işkolumuzun ve gerekse de ülkemizin yaşadığı sorunlar açısından önemli bir ortamda yapılmaktadır. Bu nedenle, bir yandan geçmiş üç yılın eleştirisi ve özleştirilmesi yaparken, diğer yandan ülkemizin sorunlarını tartışarak çözüm politikaları üretmek ve kamuoyuna yönelik mesajı vermemiz gerekmektedir" dedi.

Ayçin konuşmasında şu görüşlere yer verdi: "Bugünkü siyasi iktidar aldığı kararları ve sorunlara yönelik ürettiği politikaları ile iflas etmiştir. IMF'nin dayattığı ekonomik reçetelerle alınan ekonomik kararlar, ABD'de kurulu bulunan kriz masasının ürettiği siyasi kararlar ile Avrupa Birliği kapılarında tutulan nöbetlerle, yani dışardan dayatılan veya ithal edilen politikalarla bu ülkenin sorunlarını çözmek olası değildir. Dün seçim alanlarında insanlara vaatlerde bulunarak iktidara gelenler kendi beceriksizliklerinin faturasını emekçi halkımıza ödettirmeye çalışmaktadırlar."

Hava-İş Genel Kurulunda konuk konuşmacı olarak TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi Denizer ile THY eski genel müdürlerinden Selahattin Baburoğlu söz aldı. TÜMTİS Genel Başkanı Sabri Topçu da konuklar arasındaydı.

Demiryol-İş Şube Genel Kurullarında konuşan ENVER TOÇOĞLU:

"Hükümet, Dünya Bankası ve IMF gibi finans kuruluşlarının talimatlarını dikkate alarak hazırladığı 5 Nisan ekonomik paketi ile bunalımdan çıkışının bedelini çalışanlara ödetmek istemektedir"

Demiryol-İş Sendikasının Adapazarı, İstanbul, Sivas Şube Genel Kurulları Ocak ayı içinde yapıldı. Şube Genel Kurullarında konuşan TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri ve Demiryol-İş Genel Başkanı Enver Toçoğlu, ülkemizin içinde bulunduğu sosyal, ekonomik ve siyasal durum ve çalışanlara etkileri üzerinde durarak "işçiler olarak insanımızın mutluluğunu, ülkenin refah ve huzurunu devleti yönetenlerden daha çok düşündüğümüz, tarihsel yapı içinde pek çok örneği ile ortadadır" dedi.

Toçoğlu konuşmalarında özetle şu görüşlere yer verdi:

"Her sabah, yeni bin zam haberi ile uyanan insanlarımız, Devletin ürettiği mallara yüzde yüzle varan fiyat artışları karşısında, memuruna, emeklisine yüzde 15 zam yapan anlayışa isyan etmektedirler.

Örgütsüz toplumların rejim için nasıl bir tehlike teşkil ettiğinin, provakasyonlara ne kadar açık olduğunun bilincinde bile olmayanlar, hükümet olurken verdikleri sözlerin hiçbirini tutmamışlardır ve 12 Eylül ihtilal kalıntısı hukukun şemsiyesi altında kendilerini korumanın, iktidarlarını sürdürmenin hesabını yapmaktadırlar.

Bırakınız memurlara toplu sözleşmeli, grevli sendikacı hakkı tanıma vaatlerini, sendikacı işçileri sendikalarından koparmanın, kamu kesiminde sendikali harekete son vermenin çirkin hesapları yapılmakta bir yandan özelleştirme, diğer yandan taşeronlaşma yolu ile emellerine ulaşmaya çalışmaktadırlar.

Uluslararası Çalışma Teşkilatı ILO normlarını kabul edip, bunları hayata geçirecek yasaları çıkarmayanlar, toplantılarda halâ vada üzerine vada sıralayıp kitleleri uyuttuklarını sananlar, demokratik yollardan ve sandık ortaya çıktığında elbette gereken cevabı alacaklardır. Bundan kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

Değerli kardeşlerim, çok tartışılan bir konuya da burada açıklık getirmek istiyorum. Bu konu, 1994 içinde enflasyona endeksli sözleşme farklarının ödenmesi için ortaya çıkan gelişmelerdir. Üzerinde

Demiryol-İş Şube Genel Kurullarında konuşan Toçoğlu, "TÜRK-İŞ'in önderliğinde 26 Kasım günü yapılan 100 bin kişilik yürüyüş Hükümetin birçok konuda geri adım atmasını sağladı" dedi.

çok spekülasyon yapıldı. TÜRK-İŞ'in bu farkları uzun vadeye yayarak Hükümetle anlaşması karşısında kendilerine göre haklı tepkilere maruz kaldık. Ancak gerçekleri bilmeden gösterilen bu tepkiler, beraberinde TÜRK-İŞ yönetimine karşı haksızlığı da getirdi.

Hükümet, "Her ne kadar enflasyona göre ikinci yılın altı aylık dilimlerini ödeyeceğimizi söylediysek de, paramız yok. Ancak yüzde 6 zam yapabiliriz" dedi.

Böylesine bir pazarlık elbette sözkonusu olamazdı.

TÜRK-İŞ Yönetim ve Başkanlar Kurulu olağanüstü toplanarak, bunun tartışma konusu bile yapılamayacağını açıkça ilan etti.

20 Temmuz günü ülke çapında uygulanan bir günlük iş bırakma eylemi yapıldı.

Eylemin dozunun artacağını, enflasyona göre farkların ödenmesini ısrarla istediğimizi bildirdik ve Hükümet bunu kabul zorunda kaldı. Aksi halde toplu sözleşme düzeyinden söz etmek, sendikacı haklardan bahsedebilmek mümkün olmazdı.

Burada yapılan tek şey, Hükümetin ödemesi için bir takvimi kabul etmiş olmamızdır.

Para yok. Üreticinin parası öde-

nemiyor. Devlete iş yapan müteahhitlerin paraları ödenmiyor. Memura gülünç ve acıklı zam yapmakta bile güçlük çekiliyor. Böyle bir durumda hakkımızı alabilmek için fedakarlık sayılıyorsa, bunu yaptık. Ama, alacağımızı son kuruşuna kadar almayı da sağladık.

Tabii ki mücadelenin birinin bittiği yerde bir başkası başlıyor.

İşçiyi, memuru, emekliyi ve işsizleri perişan eden hükümet, hızını alamayarak 1995 Bütçe Yasa Tasarısını hazırladı.

İşçileri memurlaştırma, geçici işçiliği 3 ay ile sınırlama, iki ikramiye 1995 yılında ödememe, bütün boş kadroları iptal etme, emekliliği gelenleri zorla emekliye ayırma gibi uygulamaların esas alan bu tasarı üzerine işçilerin önderliğinde memurlar da büyük tepki gösterdiler.

TÜRK-İŞ'in önderliğinde 26 Kasım günü yapılan 100 bin kişilik yürüyüş, Hükümetin geri adım atmasını sağladı.

Bu ülke, bütün bu güçlükleri aşacak bilinç ve kaynaklara sahiptir. Yeter ki, siyasal istikrar, siyasal ahlak kuralları yerleşsin."

Türkiye'deki özelleştirme uygulamaları sonrasında işçinin zarar görmemesi için alınacak tedbirlerle ilgili olarak ILO ile ortak komisyon kurulacak

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi Denizler, ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) İşletmeler Dairesi Direktörü Dr. Jürgen Von Muralt ile görüşerek, özelleştirme nedeniyle çalışan kesimlerin zarar görmemesi için hangi tedbirlerin alınması konusunda araştırmalar yapacak olan bir komisyonun kurulmasına karar verdiler.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi Denizler, Genel Maden-İş Sendikası Genel Sekreteri Erdem Ercan ve Genel Maden-İş Sendikası Genel Başkanlık Danışmanı Önder Aker'den oluşan bir heyet, ILO İşletmeler Dairesi Başkanı Dr. Jürgen Von Muralt ile görüşerek Dünyada ve Türkiye'de verimli maden işletmeciliği ve işçi sağlığı iş güvenliği konularında fikir alışverişinde bulundular ve Türkiye'de yapılan özelleştirme çalışmalarının sonucunda zarar gören en büyük kesimin işçiler olduğunu, işçilerin yeni üretim dalları için eğitimden geçirilmesinin ise gerçekleşmesinin mümkün olmadığı düşünce-

sinde olduklarını belirterek, ILO ile bu konuda ortak bazı çalışmalar yapmak istediklerini ifade ettiler.

Dr. Muralt, bu konu hakkında ILO'nun geniş tecrübeleri olduğunu geniş katımlı bir komisyon kurula-

rak, Mayıs 1995'e kadar karşılıklı iki rapor hazırlanabileceğini belirtti. Konu ile ilgili olarak çalışmalara başlanması açısından ILO Türkiye Bürosuna resmi müracaatta bulunulacak.

Sudan İşçi Sendikaları ile ikili ilişkileri geliştirmek amacıyla bir protokol imzalandı

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç başkanlığında bir heyet geçtiğimiz ay içinde Sudan İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun davetlisi olarak, Sudan'ı ziyaret ettiler. Sudan İşçi sendikaları Konfederasyonu yetkilileri, TÜRK-İŞ'ten, Sudan'lı işçilerin Türkiye'deki gelişmiş sanayi dallarında staj eğitimi fırsatı sağlanmasını istedikler.

Sudan İşçi Sendikaları Konfede-

rasyonu'nun davetlisi olarak bu ülkeye giden TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç başkanlığında ve Türk Metal Sendikası Genel Mali Sekreteri Süleyman Erdoğ, Tarım-İş Sendikası Genel Mali Sekreteri İbrahim Koksıl, Şeker-İş sendikası Genel Eğitim Sekreteri Nazif Karaman ve TÜRK-İŞ Dış İlişkiler Uzmanı Nevres Yücel'den oluşan TÜRK-İŞ heyeti, Sudan'da ikili ilişkilerin geliştirilmesi

konusunda, Sudan İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile bir protokol imzaladılar.

Sudan İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı Taj Elsir Abdoon, TÜRK-İŞ heyetine ülkenin siyasi ve ekonomik durumu ve konfederasyonunun üyelerinin sosyal ve ekonomik durumunu geliştirmek amacıyla kurduğu kooperatifler ile işçi bankası hakkında bilgiler vermiştir.

Konfederasyon Başkanı Abdoon, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların sendika kooperatif işbirliği ve konut kooperatifliği konusunda büyük deneyimleri olduğunu bildiklerini ve bu deneyimden Sudan'daki sendikalarında yararlandırılmasını istediklerini belirtmiştir. Abdoon ayrıca TÜRK-İŞ ile imzalanan protokolden yer alan maddelerden de birisi olan, Sudan'lı işçilerin, Türkiye'deki sanayi tesislerinde staj eğitimi görmesinin sağlanmasını da istemiştir.

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç'ın başkanlığındaki TÜRK-İŞ Heyeti, daha sonra 9 maddeden oluşan karşılıklı yardım esasına dayanan ikili protokolü imzalamışlardır.

'DERİ İŞKOLUNDA ÇALIŞAN ÇOCUKLARIN SORUNLARI' EĞİTİM SEMİNERİ YAPILDI

- TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosunun 1995 Yılı Faaliyetleri hakkında bilgi verilen seminerin açılış konuşmalarını Deri-İş Sendikası Genel Başkanı Yener Kaya ve TÜRK-İŞ 1. Bölge Temsilcisi Faruk Büyükkucak yaptılar.
- TÜRK-İŞ ile Deri-İş Sendikasının birlikte düzenlediği seminere 73 kursiyer katıldı.
- Seminere katılan öğretim üyeleri ve uzmanlar deri işkolunda çalışan çocukların sorunlarına değişik açılardan yaklaşan bildiriler sundular.

TÜRK-İŞ ile Deri-İş Sendikasının birlikte düzenlediği Deri İşkolunda Çalışan Çocukların Sorunları Eğitim Semineri' 26 Ocak günü İstanbul'da yapıldı.

Semineri bir konuşmayla açan Deri-İş Sendikası Genel Başkanı Yener Kaya, İstanbul'da çeşitli işkollarında onbinlerce çocuğun çok zor şartlarda çalıştığını belirterek; "çocuklar, üretimde sömürü aracı olarak kullanılmaktadır" dedi.

Kaya seminerde özetle şu görüşlere yer verdi:

"Hepimizin bildiği gibi ülkemiz, genç nüfusu çok olan ve giderek artan bir toplumsal yapıya sahiptir. Bu nüfus hızla şehirlere göç ediyor. Şehirlere göçen bu insanlara iş, konut, okul, sağlık hizmetleri verilemiyor. Bu koşullarda, aileler çocuklarını herhangi bir işe yerleştirirken evlerine, birkaç kuruş girmesini düşünüyorlar. Bir kısmı da meslek edindirmek amacıyla işe yerleştiriyor. Bu çocuklar ülkenin ekonomisine büyük katkıda bulunuyorlar. Bugün İstanbul'da kundura, deri konfeksiyon, etki ve metal sektörlerinde on binlerce çocuk çalışıyor. Bunların hemen hepsi sigortasız işçi durumundadırlar. Bu işyerlerinde ne iş kanunu, nede sosyal sigortalar mevzuatı hükümleri uygulanmamaktadır. Bu çocuklar koruyucu hükümlerden de yararlanamamaktadırlar. Beyoğlu, Gedikpaşa, Merter, Çarşıkapı gibi semtlerde çocukların çalıştıkları atelyeler birer verem ve kanser yuvalarıdır. Bizde mevzuat, yasalar, tüzükler boldur ama uygulanmıyor. 1475 sayılı yasa ve diğer yasaların hiçbirisi sizin işkolumuzda uygulanmamaktadır. Son 24 Ocak kararlarıyla serbest piyasa ekonomisinden sonra özelleştirmeye geçilen şu yıllarda ülkemizde çocuklara hiçbir değer verilmemektedir."

TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu Müdürü Özcan Karabulut'un Çalışan Çocuklar Bürosunun 1995 yılı faaliyetleriyle ilgili bilgi verdiği seminere şu bildiriler sunuldu: Doç. Dr. Tahir Baştaymaz 'Enformel Sektörde Çalışan Çocukların Sorunları', Prof. Dr. Can Tun-

Seminere Beykoz, Tuzla ve Gedikpaşa gibi yerlerden işçi ve işçi temsilcileri katıldı.

cay 'Deri İşkolunda Çalışan Çocukların İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Açısından Sorunları', Dr. Dilşad Paya 'İş Teftişi ve Deri İşkolunda Çalışan Çocukların Sorunları', Dr. Nesrin Yüksel

'Deri İşkolunda Çalışan Çocukların Sağlık ve Meslek Hastalıkları Sorunları', Sabahattin Dertli 'İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Açısından Çalışan Çocukların Sorunları'.

HUKUK BÜLTENİ

12

Asgari Ücret tam gün çalışma karşılığıdır, kısmi çalışma için ödenmesi gerekmez.

YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

E. 1994/7505
K. 1994/7380
T. 16.05.1994

ÖZET : Kısmi süreli çalışma yapılması halinde, tam gün çalışma karşılığı olan asgari ücret farkı dikkate alınmaz. Asgari ücret, yasanın belirtilen tam gün çalışmanın karşılığıdır.

DAVA: Davacı, ihbar ve kıdem tazminatı, hafta ve genel tatil gündelikleri, izin ve asgari ücret farkının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

YARGITAY KARARI

1- Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davalının aşağıdaki bentlerin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

2- Davacı, dava dilekçesinde açıkça davalıya ait işyerinde kısmi süreli olarak çalışmış olduğunu belirtmiştir. Bu durumda tam gün çalış-

ma yapıldığının kabulü ile asgari ücret farkının dikkate alınmaması gerekir. Bilirkişi raporunda davacıya ödenen aylık ücretler belirtilmiştir. Buna göre, fesih tarihindeki son ücretinin esas alınarak ihbar ve kıdem tazminatının hesaplanması, kendisine fiilen ödenen ücretin karşılığı olarak daha fazla bir hizmet yaptığı kanıtlandığı takdirde sadece fazladan yapılan çalışmalar için zamanaşırı fazla mesai ücretinin hüküm altına alınması ve asgari ücret farkına ilişkin istemin de red edilmesi gerekir. Zira asgari ücret, yasanın yazılı tam gün çalışmanın karşılığıdır. Davacının çalışması ise, kısmi süreli bir çalışmadır.

Mahkemece bu yönler dikkate alınmadan, yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenlerle BOZULMASINA, 16.05.1994 gününde oybirliğiyle karar verildi.

TİS'de hüküm varsa, peşin ödemeyeyle işten çıkarılan işçi ihbar süresi içinde gerçekleşen haklardan yararlanabilir

YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

E. 1994/5454
K. 1994/5160
T. 05.04.1994

ÖZET : Toplu İş Sözleşmesinde hüküm olması halinde, ihbar tazminatı peşin ödenerek işten çıkarılan işçi, ihbar süresi içinde gerçekleşen işçilik haklarından yararlanabilir.

DAVA: Davacı, ihbar ve kıdem tazminatı ile diğer sosyal alacaklarının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davacı avukatı ta-

rafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI

28.12.1992 tarihinde hizmet sözleşmesi feshedilen davacı işçi 27.01.1993 tarihinde imzalanan ve 01.09.1992 - 31.08.1994 tarihleri arasındaki süreyi kapsayan TİS'nin ilgili hükümleri uyarınca ücret farkları ile ihbar ve kıdem tazminatı farklarının hüküm altına alınmasını istemiş, mahkemeye fark kıdem, ihbar ve yakacakla ilgili haklarının tahsiline karar verildiği halde, fark ücret alacakları reddedilmiştir.

Söz konusu TİS'nin 28/b maddesinde ayrınen "ihbar tazminatının tamamen peşin ve nakten ödenmesi halinde, işçi mevcut çalışmalarına yasal bildirim süresinin de

ilavesi ile ek bir hak kazanabiliyorsa bu haktan faydalanacaktır. Bu hüküm ile işçiye sağlanan ek haklar hizmet aktinin feshedildiği ve işçinin işyeriyle ilgisinin fiilen kesildiği tarihte yürürlükte olan TİS'i hükümlerine göre hesaplanır" denilmektedir.

Bu hüküm uyarınca 28.12.1992 tarihinde ihbar tazminatı ödenerek feshedilen davacı işçinin yasal bildirim süresi eklendiği taktirde, TİS'nin imza tarihini de kapsamaktadır. O halde ücret zamlarının da davalıdan tahsiline karar verilmesi gerektiği halde, çelişkiye düşülerek yazılı şekilde reddi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenlerle BOZULMASINA, 05.04.1994 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Sendika şube genel kuruluna katılacak delege seçimine itirazların iş mahkemesi'nce çözümlenmesi gerekir

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

E. 1992/6304
K. 1992/6423
T. 18.06.1992

ÖZET : Sendika delege seçimleri 2882 sayılı Yasa'yla yapılan değişiklikle seçim hakiminin gözetim ve denetiminden çıkarılmış olup, yapılacak itirazlar İş Mahkemesi'nde karara bağlanmaya bırakılmıştır. Mahkeme'nin görevsizlik kararı vermesi, bu nedenle bozmayı gerektirmiştir

DAVA: A.İ. (.İŞ) Şube Başkanlığına izafeten Başkan H.Ü. adına Avukat V.Ü. aralarındaki dava hakkında Ilgın Asliye Hukuk Hakimliği'nden İş Mahkemesi sıfatıyla verilen 15.4.1992 günlü ve 108/131 sayılı hüküm davacı avukatınca temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

KARAR: Davacı, sendika şube genel kuruluna katılacak delege seçiminin usulsüz olduğunu iddia ederek delege seçiminin iptaline ve seçilmiş olan delegelerle yapılmak istenilen olağan genel kurul toplantısının tedbiren durdurulmasına karar verilmesini istemiştir.

Kanun'un 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 10'uncu maddesiyle ilgili olduğu

görülmektedir.

2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 10'uncu maddesine göre yapılacak delege seçimleri evvelce seçim kurulu hakiminin gözetim ve denetimine tabi iken sonradan 28.8.1983 tarih ve 2882 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle seçim hakiminin gözetim ve denetiminden çıkarılmıştır. Bunun sonucu olarak şube genel kuruluna katılacak delege seçimine yapılacak itirazların İş Mahkemesi'nce çözümlenmesi gerekir. Bu yön gözetilmeden görevsizlik kararı verilmiş olması isabetsiz olup bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenle BOZULMASINA, 18.6.1992 günü oybirliğiyle karar verildi.

İsteğe bağlı sigortalılığın ön koşulu, zorunlu sigortaya tabi olmamaktır

YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

E. 1994/3326
K. 1994/8217
T. 26.04.1994

ÖZET : İsteğe bağlı sigortalı bulunulan dönemde, kendi nam ve hesabına çalışmanın çalışması durumunda, isteğe bağlı sigortalılık geçerli değildir.

DAVA: Davacı, kendi nam ve hesabına çalışmasına 30.06.1989 tarihinde son verdiğinden bahisle, 01.07.1989 tarihinden itibaren 506 sayılı Kanun çerçevesindeki isteğe bağlı sigortalılığının geçerli olduğunun tespitine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme, ilâmında belirtildiği şekilde isteğin kabulüne karar vermiştir.

Hükmün, davalı Sosyal Sigortalar Kurumu avukatı tarafından temyiz edilmesi üzerine; temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve tetkik hakimî tarafından düzenlenen raporla, dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra, işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

KARAR: 1- Dosyadaki yazılara, toplanan delillere, hükmün dayandığı gerektirici sebeplere göre, sair temyiz itirazlarının reddi gerekir.

2- Davacı; sonuç itibarıyla, kendi nam ve hesabına çalışmasına, 30.06.1989 tarihinde son verdiğinden bahisle 01.07.1989 tarihinden itibaren 506 sayılı Kanun çevresindeki isteğe bağlı sigortalılığının geçerliliğinin tespitini istemiştir.

506 sayılı Kanun m. 85 çevresinde, isteğe bağlı sigortalılığının ön koşulu zorunlu sigortaya tabi olunmamasıdır. Başka ifade ile sigortalı zorunlu sigortaya tabi işinden ayrılmamış ya da kendi nam ve hesabına çalışmasına son vermemişse yani zorunlu sigortalılık niteliği sürüyorsa isteğe bağlı sigortadan yararlanamaz.

Dava konusu olayda, davacının Bağ-Kur şahsi dosyası içeriğinde vergi kaydı, meslek kuruluşu kaydı ve esnaf ve sanat-

karlar sicil kaydına dayanılarak Bağ-Kur zorunlu sigortalılığının sona eriş tarihi 30.06.1989 olarak öngörülmüş ise de, 13.10.1993 tarihli vergi dairesi yazısında, davacının 08.08.1989 tarihinde yeniden marangozluk işine başlayıp halen devam ettiği bildirilmiştir. Vergi kaydının varlığı kendi nam ve hesabına çalışmanın karinesi olup, bu karinenin ispatı davacı tarafı düşmektedir. Bu nedenle, davacının bu konuda delilleri ikame etmesi için önel verilmeli ve gösterdiği deliller toplanarak kendi nam ve hesabına bu sürede çalışması olup olmadığı, varsa hangi tarihte son verdiği yöntemince ve kesin biçimde saptanmalıdır. Yapılacak araştırma sonucuna göre davacının isteğe bağlı sigortalı bulunduğu dönemle çalışkan kendi nam ve hesabına çalışması işbu zorunlu sigortalılık dönemine ilişkin olmak üzere isteğe bağlı sigortalılığı geçerli değildir.

Mahkemece, belirtilen maddi ve hukuki esaslar gözetilmeden ve 08.08.1989 tarihinden itibaren kendi nam ve hesabına çalışması olup olmadığı yöntemince araştırılmadan ve davalılardan Bağ-Kur hakkındaki dava yönünden davanın konusu kalmadığından bahisle karar itirazına yer olmadığı yolunda hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O halde, davalı Kurumun bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, 26.04.1994 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Usulüne uygun liste ilanı ve itiraz ile üye listesine adları geçirtilen işçiler delege seçimlerinde oy kullanabilirler

YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

E. 1993/6403
K. 1993/6728
T. 22.04.1993

ÖZET : Sendika Seçim Yönetmeliği'ne uygun biçimde üye listesi açıklayan şube yönetimi yapılan itirazların incelenmesi üzerine itirazda bulunanları listeye eklemek gereği duyulmuşsa, listeye eklenen üyeler delege seçimlerinde oy kullanabilirler.

DAVA: R.Ş., M.B. ve N.K. adına Avukat T.İ. ile (A) Sendikası Genel Başkanlığı adına Avukat S.O. aralarındaki dava hakkında Soma İş Mahkemesi'nden verilen 23.2.1993 günlü ve 95/5 sayılı hüküm, davalı avukatınca temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

KARAR: Davacılar (A) Sendikası (B) Şubesi'nce sendika genel kuruluna katılacak delege seçimlerinde usulsüzlük yapıldığını iddia ederek 2.12.1991 tarihinde yapılan şube delege seçimlerinin ve bu seçim sonucunda seçilen delegelerden oluşan ve 5.1.1992 tarihinde yapılan (A) Sendikası (B) Şubesi olağan genel kurulunun iptaline karar verilmesini istemiştir.

Davalı sendika, ileri sürülen iddiaların davanağı bulunmadığını ve davanın reddine karar verilmesini savunmuştur.

Mahkemece yapılan yargılama sonunda; üye listelerinin toplantı tarihinden 7 gün önce asılmak suretiyle ilan edilmediğini, ilanın her seçim bitiminde ve bu birimlere dahil işyerlerinde ayrı ayrı yapılması gerektiği halde, yapılmadığını ve 13 sendika üyesini listede isimleri olmadığı halde oy kullanıldığını vurgulamak suretiyle (A) Sendikası (B) Şubesi'nce 2.12.1991 tarihinde yapılan şube delege seçimlerini ve 5.1.1992'de yapılan 4. Şube genel kongresinin iptaline karar verilmiştir.

2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 10. maddesinin konuyla ilgili ikinci fıkrasında; işçi sendikası şubesinin faaliyet sahasında çalışan sendikalı işçi sayısının beşyüzü aştığı takdirde şube genel kurulunun delege esasına göre yapılması, genel kurula katılacak delegelerin üyeler tarafından serbest, eşit, gizli oy, açık sayım ve döküm esasına ve Sendika Tüzüğü'ndeki hükümlere göre seçilmesi ve şube genel kuruluna katılacak delege sayısının yüzden az, ikiyüzelliden çok olmamak üzere Sendika Tüzüğü'nde belirlenmesi kurallarına yer verilmiştir.

2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 10. maddesinin konuyla ilgili ikinci fıkrasında; işçi sendikası şubesinin faaliyet sahasında çalışan sendikalı işçi sayısının beşyüzü aştığı takdirde şube genel kurulunun delege esasına göre yapılması, genel kurula katılacak delegelerin üyeler tarafından serbest, eşit, gizli oy, açık sayım ve döküm esasına ve Sendika Tüzüğü'ndeki hükümlere göre seçilmesi ve şube genel kuruluna katılacak delege sayısının yüzden az, ikiyüzelliden çok olmamak üzere Sendika Tüzüğü'nde belirlenmesi kurallarına yer verilmiştir.

Dosyadaki belge ve bilgilere ve Sendika Seçim Yönetmeliği hükümlerine göre; delege seçimlerine katılacak üye listelerinin şubenin faaliyet alanı içindeki işyeri birimlerinde Yönetmelik hükümlerine uygun olarak ve toplantı tarihi olan 2.12.1991'den yedi gün önce 25.11.1991 günü askıya çıkarılmak suretiyle ilan edildiği, böylece askıya çıkarıldığı gün dahil olmak üzere yedi günlük süreye uyulduğu, listelere itiraz 13 kişinin bu itirazlarının Sendika Şubesi Yönetim Kurulu'na incelenerek isimlerinin listeye ilave edildiği anlaşılmaktadır. Nitekim, Seçim Yönetmeliği'nin 22. maddesinde seçim birimlerinin belirlenmesi yetkisini yönetim kuruluna vermiş ve anılan hüküm uyarınca belirlenen seçim birimlerinde üye listeleri ilan edilmiştir. Bu durumda ilanların iddia edildiği üzere başka ünitelerde de ilanın yapılması gerektiğinden söz etmek ve buna değer vermek mümkün değildir.

Açıklanan bu maddi ve hukuki olguları karşısında, yapılan işlemlerin yasa ve seçim yönetmeliğine aykırı olduğu gerekçe olmadığından davanın reddine karar vermek gerekirken, aksine düşünce ile yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenlerle BOZULMASINA, 22.4.1993 gününde oybirliğiyle karar verildi.

TÜRK-İŞ, EVE İŞ VERME SİSTEMİNİ TARTIŞTI

- **TÜRK-İŞ Kadın İşçiler Bürosunun girişimiyle 30 Ocak 1995 tarihinde TÜRK-İŞ Konferans Salonunda, "Eve İş Verme, Sorunlar ve Öneriler" konulu bir seminer düzenlendi.**
- **Seminere TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalardan 51 kursiyer, davetli demokratik kitle örgütlerinden 33 kişi katıldı.**

Bir gün süren Seminerin sabah oturumunda Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve End. İliş. Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kuvvet Lordoğlu yaptığı bir alan araştırmasına dayalı olarak Türkiye'de eve iş verme üzerine bir tebliğ sundu. Yine Marmara Üniversitesinde Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim görevlisi olan Dr. Belkis Kümbetoğlu aynı konu ile ilgili olarak çalışmalarını aktardı. Öğleden sonra ise TÜRK-İŞ Kadın İşçiler Bürosu Müdürü Seyhan Erdoğan ILO'nun ve sendikaların eve iş vermeye karşı tavırını anlattı. Seminer, Çalışma Genel Müdür Yardımcısı Perihan San, TSK Temsilcisi Dinarsu İmalat ve Ticaret T.A.Ş. Personel Müdürü İlker İnal, TÜRK-İŞ Hukuk Danışmanı Arda Şaylan'ın katıldığı "Türkiye'de Eve İş Verme Sistemine İlişkin Öneriler" konulu panelle sona erdi.

Seminere TÜRK-İŞ'e bağlı 6 sendikadan Kadın Komisyonu üyeleri, Kadın işçi temsilcileri, Üyeler olmak üzere toplam 51 kursiyer katıldı. Seminere ayrıca Çalışma Bakanlığından, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğünden, Demokratik Kitle Örgütlerinden, Kadın Komisyonlarından, Kadın Derneklerinden, Kadın Araştırma Merkezlerinden ve ilgili üniversite mensuplarından toplam 33 davetli katıldı.

DİE Hane Halkı İşgücü Anket Sonuçlarına göre, 1993 tarihinde, kayıtdışı olarak evlerde, ücretli çalışanların sayısı 67.645'dir. 1994 yılının Nisan ayında ise evlerde ücretli çalışanların sayısı 110.816'ya çıkmış, yani 6 ayda yüzde 58 oranında artmıştır. Türkiye'de işsizlik artarken, hiçbir sosyal korumaya tabi olmayan ev işçileri sayısındaki artış Türkiye'de işgücü piyasasının yasal düzenlemeler dışına kaydırılmasının bir örneğidir.

İstatistiklere göre ev işçilerinin yüzde yüze yakını kadındır.

TÜRK-İŞ yüzünü aşkın kadın işçinin, düşük ücretlerle, her haktan yoksun olarak, işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından son derece kötü koşullarda çalıştırılmaları şeklindeki bu kayıtdışı uygulamaya son verilmesini ve ev işçilerinin, işçi olduklarının yasal olarak da kabulünün sağlanması ile, ev işçilerinin İş Kanunu kapsamına alınması ve her türlü sosyal hakları yarılandırılmasını talep etmektedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Haziran/1995'deki Konferansında da ev işçiliği konusu bir gündem maddesi olarak tartışılacak ve büyük bir olasılıkla 1996 Konferansında ILO ev işçilerine ilişkin bir uluslararası sözleşme benimseyecektir.

Avrupa Konseyinin ve Avrupa Birliği'nin tutumu da ev işçilerinin işçi olduklarının kabulü ve çalışma mevzuatı kapsamına alınması yolundadır.

TÜRK-İŞ'in düzenlediği "Eve İş Verme, Sorunlar ve Öneriler" seminerine katılanlardan görüntüler...

İşverenler ve sermaye yanlısı hükümetler, sendikacılık hareketini zayıflatmak ve işçileri koruyucu mevzuatı işlemez hale getirmek için, sistemli bir biçimde, eve-iş-verme, yerli ve yabancı kaçak işçilik, sahte "kendi hesabına çalışma", "işçi kiralama" ve taşeronluk uygulamalarını yaygınlaştırmaktadır. Ülkemizde 1989 ve özellikle de 1991 yılından beri taşeronluk uygulamaları en önemli sorunlarımızdan birini oluşturmaktadır.

Geçmiş yıllarda TÜRK-İŞ'e bağlı bazı Sendikalar toplu iş sözleşmelerine taşeronluğun olumsuz sonuçlarını ortadan kaldıracak hükümler koydular. 1993 yılında TÜRK-İŞ ile Hükümet arasında kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri konusunda imzalanan protokolda da şu önemli hüküm yer aldı:

"İhaleli işlerde Çalışan İşçiler: İşveren; 3. şahıslara veya firmalara resen veya ihale ve benzeri şartlarla yaptıracığı işlerde, 88/13168 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının (1 milyardan fazla ve enflasyona endeksli) uygulanması ve denetlenmesi konularında gerekli çaba ve çalışmalara yönelmeyi kabul eder."

Protokolda atıfta bulunulan 88/13168 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün **Bir Amme Makamı Tarafından Yapılan Mukavelelere Konulacak Çalışma Şartlarına İlişkin 94 Sayılı Sözleşmesi** hükümleri uyarınca çıkarılmıştır. Türkiye, 94 sayılı Sözleşmeyi 1960 yılında onaylamıştı. Ancak bu doğrultuda gerekli iç mevzuat düzenlenmesini yapmadığı için, ILO Uzmanlar Komitesi tarafından ILO Uluslararası Çalışma Konferanslarına sunulan raporlarda 1969-1982 döneminde çeşitli kereler eleştirildi.¹ Bu dönemde taşeronluk sendikacılık hareketi için önemli bir sorun oluşturmadığından ve sendikamız bu konuyu bu nedenle gündemlerinin birinci maddesi yapmadıklarından, eleştirilerin sonucu, hiç bir dönem uygulanmamış 88/13168 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının çıkarılması oldu. Ancak bu Bakanlar Kurulu Kararı hiçbir zaman uygulanmadı.

94 sayılı Sözleşme ve 88/13168 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı neyi öngörüyor?

TAŞERONLUKLA MÜCADELEDE 94 SAYILI ILO SÖZLEŞMESİ

YILDIRIM KOÇ
Genel Başkan Danışmanı

Bir kamu makamı (kurumu ve kuruluşu) tarafından para harcanmasını ve ihaleyi üstlenen kişi ve kuruluşun da işçi çalıştırmasını gerektiren her türlü işte, kamu makamının zorunlu olarak yapması gereken bir iş vardır. Kamu makamı, ihaleyi alan özel kişi veya kuruluşla imzalayacağı mukaveleyle, bu kişi veya kuruluşun çalıştıracağı işçilerin ücretleri ve çalışma koşullarına ilişkin hükümler koymak zorundadır. Bu hükümler, bu işçilerin, başka işyerinde aynı nitelikte bir iş yapan işçilerin aldıkları ücretler, yan ödemeler, çalışma süresi ve diğer çalışma koşullarından daha düşük haklara sahip olmamasını sağlayacaktır.

94 sayılı Sözleşmeye göre, kamudan ihale alan bir işverenin çalıştırdığı işçiler, sendika üyesi olsunlar veya olmasınlar, işkolunda yürürlükte olan toplu iş sözleşmesi hükümlerinden aynen yararlanabilmektedir. Bu uygulama için Bakanlar Kurulu'nun 2822 sayılı Yasanın 11. maddesi uyarınca bir teşmil kararı çıkartması veya işçilerin ilgili sendikaya dayanışma aidatı ödemesi de gerekmemektedir.

94 sayılı Sözleşmenin kapsadığı ihaleler bayındırlık işleri ile sınırlı değildir. "Her türlü malzeme, levazım ve teçhizatın imal edilmesi, montajı, işlenmesi ve

nakledilmesi veya çeşitli hizmetlerin bizzat yerine getirilmesi veya temini" de 94 sayılı Sözleşmenin kapsamındadır.

Buna göre, kamu kesiminde geçmişte sendika üyeleri tarafından üretilen bir eşya eğer ihale yoluyla özel sektöre yapılacaksa, bu işi alan özel şirketin işçilerinin de, sendika üyesi olmasalar bile, işkolunda imzalanmış toplu iş sözleşmelerinde geçerli olan haklardan aynen yararlanması gerekmektedir.

Burada tek koşul, ihale bedelinin belirli bir miktarın üzerinde olmasıdır. 1993 yılında bu miktar yaklaşık 2 milyar liraydı. Ancak TÜRK-İŞ ile Hükümet arasında imzalanan protokolla bu miktar 1 milyar liraya indirildi. Protokolün önemli kazanımlarından biri bu indirimdir.

94 sayılı Sözleşme hükmünün toplu iş sözleşmelerimize konmasının da önemli bir yararı oldu.

94 sayılı Sözleşme metninde sendikalara atıfta bulunulmaktadır. Buna göre, 94 sayılı ILO Sözleşmesinin hükümlerini uygulatabilmek için Sendikaların devreye girebilmesi, ancak bu uygulamadan zarar gören işçinin sendikaya üye olmasıyla mümkündür. Ancak bu hükmün toplu iş sözleşmelerine konmasıyla birlikte, sendikaların 94 sayılı Sözleşmenin uygulanması için doğrudan girişimde bulunma hakları doğmuştur.

TÜRK-İŞ, 1994 yılında ILO'ya yaptığı başvuruda, Hükümetimizin 94 sayılı Sözleşmeyi sürekli olarak ihlal ettiğini bildirdi. Ancak sorunun yalnızca ILO'da ele alınması yeterli değildir. 1969-1982 döneminde ILO'daki tartışmaların ülke içindeki uygulamalara somut bir yararı olmamıştır.

1993 kamu kesimi toplu sözleşmelerinde yer alan bu hüküm uyarınca Sendikalarımızın girişimlerde bulunması, sendikalaştırılmayı ve işçiyi koruyucu mevzuatı işlevsiz kılmayı amaçlayan taşeronluğu etkisiz kılma- da önemli katkılarda bulunmaktadır.

¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz., Koç, Y., "ILO ve 94 Sayılı Sözleşmenin Uygulanması", Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Kasım 1993, s. 21-25

24 OCAK NE GETİRDİ?

1980 yılında, ekonomikk-
rizin iş verenlerin çıkarları
doğrultusunda aşılması için
alınan 24 Ocak istikrar ted-
birlerinin etkili bir biçimde
uygulanabilmesi, ortaya çı-
kacak toplumsal muhalefeti-
bastırma işlevini gören aske-
ri bir darbenin desteğiyle
sağlanabilmiştir. Türkiye,
aradan geçen süre boyunca
ufak bir grubun ekonomik
refahının sağlanabilmesi uğ-
runa baskıcı ve anti demok-
ratik bir düzenin bedelini en
ağır bir biçimde ödemiştir.
Bu gün siyasal ve toplumsal
yapımızdaki onarılması çok
güç hasarlar bir yana, eko-
nomimizde de tarihimizin en
ağır krizini yaşamaktayız.

24 Ocak kararlarının 14.
yılında Türkiye, 1979 yılı-
ndan daha da ağır bir ekono-
mik kriz içinde. Türkiye eko-
nomisi, üretim krizi, kaynak
sıkıntısı, hiperenflasyon, dur-
gunluk ve tarihinin en bü-
yük devalüasyonu, kitlesel
işsizlik tehlikesi ve iflaslar gi-
bi sorunlarla karşı karşıya.

Bazılarına göre, 1993 yılı-
na kadar herşey iyi gidiyor-
du. Ancak, 1994yılıının daha
başında, önce finans kes-
minde ortaya çıkan kriz, bu-
nun olacağını öngörerek yıl-
larca uyarılarda bulunanlar-
ın haklılığını kanıtlamış ol-
du.

24 Ocak kararlarıyla Tür-
kiye ekonomisi kökten yön
değiştirmiş ve liberalleşme
rotasına girmiştir. Yıllarca dı-
şça kapalı bir ekonomiyle yö-
netilen ülkemizin, hedefledi-
ği gibi ihracatı arttırmak için
dış girdilere gereksinimi var-
dı. İhracata yönelik üretim-
de artan dış girdi ihtiyacı, ih-
racat artışının yanında itha-
lattada patlamaya yol açtı.
İhracatın ithalatı karşılama

HASAN BENLİ TÜRK-İŞ Basın Müşaviri

gücü azaldıkça, ithalat için
gerekli kaynak, dış finans-
manla sağlanır hale geldi.

Ortaya çıkan kısır döngü-
yü ve ekonomik politikadaki
temel hatayı özetlersek; Tür-
kiye ekonomisinin gelişmesi
için ihracat yapıp kaynak
sağlamak, bunun için de
üretimde kullanılacak girdi-
leri ithal etmek, ithalat için
gerekli kaynağı ise dış kredi
yoluyla sağlamak gerekmiş-
tir.

Sonuçta, 1989 yılından iti-
baren ekonomideki bu çeliş-
ki, dengelerin hızla bozulma-
sına yol açmış, ihracatın ith-
alatı karşılama oranı 1989
da % 74.6 iken, 1993 de %
52.2' ye düşmüştür. Buna
bağlı olarak dış ticaret açığı
1991' de 7.3 milyar dolardan
1993' de 14.2 milyar dolar
gibi rekor bir düzeye çıkmış-
tır. Dış borçlar, 1991' de 50.4
milyar dolardan 1993 so-
nunda 63.7 milyar dolara, iç
borçlar ise 93.6 trilyon lira-
dan 377 trilyon liraya, yani
tarihimizin en yüksek düze-
yine çıkmıştır.

1993 yılında % 7.3' lük bü-
yüme oranı ile yüksek bir
performans gösteren ekono-
mi, bunu ancak yüksek
borçlanma ile sağlayabil-
miştir. Bu yüksek borçlan-
ma oranı, Türkiye' nin dış
borç bulma ve ödeme gücü-
nü gittikçe zorlamaya başla-
mış, sonuç olarak Türkiye'
nin kredibilitesi düşmüştür.
Yüksek faizle sağlanan iç ve
dış borçların, ekonomideki
üretken ve istihdam yaratıcı
alanlar yerine, daha önce
alınan borçların ödenmesin-

de kullanılması ve verimsiz
alanlara aktarılması (örne-
ğin hayali ihracata verilen
vergi iadeleri) sonucu borca
bağımlı bir şekilde büyüyen
ekonomi yeterince üretme-
diği ve katma değer yarata-
madığı için bu noktada iflas
etmiştir.

Yurtdışındaki iki önemli
değerlendirme kuruluşunun,
1994 başında Türkiye' nin
kredi notunu düşürmeleri ile
krizin derinleşmesi arasında-
ki ilişkiyi bu açıdan değer-
lendirmek gerekir.

Kredi notunun düşürül-
mesi, Türkiye'nin dış borç
bulma şansını neredeyse bir
anda ortadan kaldırmıştır.
Bir yandan borçların faizleri-
ni ve çalışanların ücretlerini
ödeyebilmek için borçlan-
mak zorunda olan devlet,
öte yandan, fonlama yapı-
sını dış kaynaklara dayandı-
ran bankacılık sistemi kay-
nak dar boğazına girmiştir.

Böylece, gerçekte üretim
sektöründen kaynaklanan
ekonomik kriz, ilk olarak fi-
nans kesiminde patlak ver-
miştir. Görüldüğü gibi, sanıl-
dığının aksine finansal krizin
üretim sektörüne yansması
söz konusu değildir. Sorunun
asıl nedeni üretim krizinden
kaynaklanmaktadır. Ülke-
miz, üretmediği için borç
batağına saplanmış, bu ne-
denle de finans kesimi krize
girmiştir.

1979 krizinden çıkmak
için alınan IMF destekli 24
Ocak kararları, 14 yıl sonra
yeni ve daha ağır bir krizin
tohumlarının taşıyıcısı oldu.
Bu gün ekonomimize baktı-
ğımızda, temel yapısal den-
gesizliklerin hala geçerli ol-
duğunu, üstelik yeni denge-
sizliklerin de bunlara eklen-
diği görülmektedir.

Sosyal güvenlik kuruluşlarının reorganizasyon çalışmaları

Ülkelerin siyasi ve ekonomik, sosyal ve güvenlik hak ve menfaatlerinin güne uygun ve sürekli bir şekilde gelişmesinin ve yardım seviyelerinin küçümsenemeyecek miktarlarda oluşmasının başlıca nedenlerinden biridir. Çünkü sosyal güvenlik hizmetlerinin maliyetleri her geçen gün artış göstermektedir. Bu artışa paralel olarak toplumsal istek ve beklentileri de dikkate aldığımızda durumun önemi kendiliğinden anlaşılır.

Ülkemizin ekonomik tablosunu tartışmak bu yazının konusu değildir.

Ama 1994 yılında yüzde yüzellilere varan enflasyon,

işsizliğin yüzde 25' lere yaklaşması sonucu işsiz sayısının 6 milyonu aşması ve kaçak işçi çalıştırılmasının normal hale gelmiş olması,

Bu tablonun çirkin mozayığının bir görünüşünü teşkil etmektedir.

Diğer görüntü ise, sosyal güvenlik kuruluşlarının mali ve idari sorunlarının oluşturduğu çarpık mozayiktir.

Sosyal güvenlikte yeni bir modelin benimsenmesi, siyasi tercihle ilgilidir. Ancak yaşanmış gerçekler, bilimsel veriler bu yöndeki kararın oluşmasında daha dikkatli olunması gerektiğini gündeme getirmektedir. Başka bir deyimle, bu yöndeki kararın oluşabilmesi için hemen gaza basmak değil, derinliğine düşünebilmek için frene basmanın gerektiğini ortaya koymaktadır.

İstenilen reorganizasyon çalışması Sayın Başbakanın dediği gibi, Nisan/ 1995 ayına kadar gerçekleştirilsin. Mevcut sosyal güvenlik kuruluşları ister bir çatı altında birleştirilsin, isterse koordinasyon sağlanabilmesi için bir bakanlıkta veya bir Devlet Bakanlığına bağlı olarak faaliyet göstermeleri sağlansın. Neticeden endişelerimiz vardır. Çünkü sorunlar ile reorganizasyondan beklenen sonuçlar daha bu günden çelişkili görülmektedir.

Bu sebeple de sosyal güvenlikte reorganizasyon çalışmalarının güncel hale gelmesini yadırgadığımızı ve soruna başlangıçta yanlış teşhis konulduğunu açıklamakta yarar görüyoruz.

H. Avni YAZICI

TÜRK-İŞ
Sosyal Güvenlik Uzmanı

Kamu kurum ve kuruluşlarında zaman zaman reorganizasyon zaruretiinden bahsedilir. Bu yönde gerekli araştırmalar yapılır. Yani kuruluşların dinamik bir yapıya sahip olması yönünde gerekli dikkatin gösterilmesi gerekir.

Ancak reorganizasyon gibi karmaşık bir kavramın hangi ihtiyaçlara cevap vermesi, hang alanlara uzanması ve nasıl bir metodla yapılacağı hususlarında da bir açıklık bulunması ve bu hususun başlangıçta tespiti gerekir.

Aslında teşkilatlanmanın ve reorganizasyonun yönetimde her gün gerçekleşmesi icap eden normal bir faaliyet ve yönetim konusu olduğu hususu üzerinde her zaman durulması icap eden bir yönetim ilkesidir.

Sosyal güvenlik kuruluşlarını reorganizasyonu bu kuruluşların hizmetleri, muhatap olduğu kitlelerin yoğunluğu, çalıştırdığı kişi sayısı, hizmetlerini toplumsal önemi ele alındığında bu değişikliğin derinliğine bir inceleme ve araştırma sonucu yapılmasının gereği kendiliğinden ortaya çıkar. Yani zamanla kayıtlı olarak değil, yapılacak çok ciddi araştırmalar sonucu gerçekleştirilmesi zarureti vardır.

Yeni düzenleme ile bu günkü sorunların özünde bir düzelme olmayacak, sadece şekli bir değişikliğe gidilmiş olacaktır.

Bu kuruluşların sorunları her şeyden önce maddi kaynaklıdır.

Yönetimden ileri gelen sorunlar vardır.

Kuruluşlar arasında norm ve standard birliği bulunmamaktadır.

Yine siyasi tercihlerden kaynaklanan sorunları bahis konusudur.

Maddi Sorunlar

1) Sosyal güvenlik kuruluşlarının aktüaral hesabı "kapitalizasyon" Birikim sistemi' ne yani çalışan kişinin çalıştığı dönemde ödediği prim ile emekli aylıklarının, hatta dul ve yetim aylıklarının karşılanması sistemine dayanmaktadır.

Bu sistem gelişmiş batı ülkelerinde çoktan terk edilmiştir. Batı "Repartisyon Dağıtım Sistemi" ni benimsemiştir. Bu sisteme göre çalışanların ödedikleri primler ile kendilerinden önce çalışanların emekli aylıkları ve bunların dul ve yetimlerinin aylıklarının karşılanması esastır. Bu sistem enflasyonist baskının arttığı dönemlerde zorunlu olan bir sistemdir.

2) Kamu kurum ve kuruluşları işçilerinin ücretlerinden kestikleri primleri dahi Sosyal Sigortalar Kurumuna zamanında yatırmamaktadır.

Bu gün için Sosyal Sigortalar Kurumunun sadece bu kuruluşlardan 25 trilyona yaklaşan bir prim alacağı bahis konusudur.

Bağ-Kur ise primlerini toplamakta tam bir acz içerisinde.

3) Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunda 1987 yılında yapılan bir yasal değişiklikle, işverenler kuruma bildirimlerinde serbest bırakılmışlardır. Bu düzenleme sonucu Kurumun prim gelirlerinde zaman içinde büyük düşüşler olmuştur. Yani siyasi otoritenin tercihi bu yönde teşekkül etmiştir.

Bu günkü uygulama ise, prim ver de nasıl verirken ver şeklinde devlet ciddiyetiyle bağdaşmayan düzenlemeler şeklindedir.

4) Sosyal güvenlik kuruluşlarına devlet katkısı yoktur.

Yönetim Sorunları

Sosyal güvenlik kuruluşlarının en yetkili karar organı hükümet ağırlıklıdır. Dolayısıyla karar ve uygulamalarında ne de olsa siyasi tercihlerine uygun hareket etmektedirler. Dolayısıyla üyelerine tanıdıkları hak ve menfaatlerde bir ağırlık ve kısıtlama bahis konusu olmaktadır.

Norm ve Standard Farklılıkları

Bütün toplumlarda, sosyal güvenlik hak ve menfaatlerinin kalite ve kantite yönünden ihtiyaca yetmesi ve güne uygun bir seviyede olması ve daha iyisinin ve daha fazlasının sağlanması yönünde toplumsal arzu ve beklentiler söz konusudur.

Sosyal güvenlik kuruluşları hem kendi içinde ve hemde kuruluşlar arasındaki farklı uygulamaları ile bu toplumsal istek ve beklentiyi karşılamaktan uzak bir tutum içindedir.

Siyasi Tercih

Yukarıda da açıkladık. Siyasi tercihler ve bu yöndeki kararlar zorunlu durumlardır. Ancak bu tercihlerden ileri gelen zararların ka-

mu maliyesince karşılanması da, sosyal hukuk devletinin gereği bir uygulamadır.

Çünkü ülkemizde sosyal güvenlik primli ve zorunlu bir sistemdir. Aynı zamanda sosyal güvenliğe devlet katkısı da yoktur. O halde siyasi tercihler sonucu meydana gelecek kuruluşlar zararını karşılaması gerekir.

Yine bu kuruluşlar karşılığında primini almadığı risklerden sorumlu tutulmamalıdır. Örneğin, Sosyal Sigortalar Kurumunun karşılığında prim almadan karşıladığı sosyal yardım zammı ödemeleri gibi. Çünkü sosyal yardım, sosyal devlet ilkesinin bir gereği olduğundan hazinece karşılanmalıdır. Ancak burada üzerinde durulması gereken önemli bir husus; Ülkemizde prim oranlarının yüksekliğine rağmen ödenen emekli, dul ve yetim aylıklarının yetersizliğidir. Yani işçilerde aylıkların % 60' dan fazlasına tekabül eden sosyal yardım zammı ödemeleri olmasa, maaş olarak ödenen miktarın komikliği de bir başka ayıplı durumdur.

Sonuç

Ülkemizde ekonomik yönden bir kriz bahiskonusudur. Bu durum hem istihdam yönünden ve hemde sosyal güvenlik hak ve menfaatlerinin yarattığı fayda yönünden çağdaş bir görünüm göstermediği gibi, güven yitimine neden olmaktadır.

Unutulmaması gereken bir diğer husus, kazanılmış haklara dokunulmasının ileride çözümü güç sorunları beraberinde getireceği keyfiyettir. Bu sorunlar toplumsal huzur yönünden de önem arz etmektedir.

Ülkemizin demografik yapısı genç bir görünüm arz etmektedir. Kazanılmış hak ve menfaatlerde yapılacak aleyhte düzenlemeler, hele emeklilikte yaş kısıtlaması bu genç yapının daha da işsiz ve sosyal güvenlikten yoksun kalmalarına neden olacaktır.

Önemli olan bu kuruluşlara mali kaynak yaratmak ve özerk bir idari bünyeye kavuşturmadır.

Yapılmak istenen değişiklikte siyasi bir durumunun etkinliğinin ötesinde mali kaynakların kullanılması yönünde de endişelerimizi açıklamakta yarar görüyoruz.

Sosyal güvenlik kuruluşları ister tek çatı altında birleştirilsin, isterse bir devlet bakanına bağlı olarak koordine edilsin, netice değişmeyecektir.

Sorun idari ve mali kaynaklıdır.

Çözüm bize göre palyatiftir.

İŞÇİLERİN VE SENDİKALARIN YATIRIMLARI

YILDIRIM KOÇ

Genel Başkan Danışmanı

Özelleştirme tartışmalarıyla birlikte gündeme gelen bir öneri, işçilerin, sendikaların veya işçilerin katkılarıyla oluşmuş vakıfların veya kurumların, KİT'leri satın almasıdır. Ancak sorun çok daha kapsamlıdır. Bu konuda bazı değerlendirmeler yapabilmek için, Türkiye'deki örneklere çok kısa bir özet biçiminde bakmakta yarar vardır. Aşağıdaki örneklerden de görüleceği gibi, bu konuda Türkiye'de kamuoyu tarafından çok az bilinen önemli bir deneyim birikimi söz konusudur. Aşağıda özetle sunulan deneyimlerin herbiri, aynı bir çalışma konusu olacak kadar önemlidir.

Bu girişimlerde yöntemlerden biri, tek tek işçilerin kendilerinin doğrudan hisse senedi sahibi olmasıdır. İkinci yöntemle, sendikalar hisse sahibidir. Üçüncü uygulama, işçilerin ve memurların gönüllü veya zorunlu olarak oluşturdukları vakıf, yardımlaşma sandığı veya benzeri kurumların işletme kurması veya kurulu işletmelerden hisse almasıdır. Dördüncü bir uygulama ise, işverenin yükümlülüklerini yerine getirmemesi ve hatta bazan işyerini bırakıp kaçması durumunda, işçilerin fiilen işyerini kendi başlarına işletmesidir.

1) İşçi - Memur Bankaları

Bir dönem işçi bankaları dünyanın çeşitli ülkelerinde yayılmıştı. Almanya'da ve Kuzey Amerika'da 1920'li yıllarda, daha sonraki yıllarda ise Japonya'da, Latin Amerika'da ve Karayibler'de işçi bankaları kuruldu. Türkiye'de ise bu konuda saptayabildiğim ilk girişim, 1949 yılında Zonguldak'ta Amele Birliği'nin parası ile bir İşçi Emlak Bankası kurma talebidir.¹ TÜRK-İŞ tarafından 1953 yılında yayımlanmaya başlanan Bülten'in ilk sayısında da bir işçi bankasının kurulması tartışması vardı.² İstanbul Yol-İş Sendikası ise, 1973 yılında sendikaların biraraya gelerek bir işçi bankasının kurulmasını önermekteydi: "Bu banka işçilerin yoğun olduğu belli merkezlerde tüketim kooperatifleri kurar. İşçiye kredi verir. Fabrika yatırımını yapar. İşçinin mesken sorununu çözümlenecek tesisler kurar. Bir sendikamız grevinde sendikalara kredi yardımı yapar. Burjuvazinin tekelinden kurtulma olanağı doğar."³

TÜRK-İŞ'in 1979 yılı Nisan ayında toplanan genel kurulunda da, Şeker-İş Mali Sekreteri Adnan Özkaya'nın önerisi üzerine, TÜRK-İŞ'in bir banka kurması konusunda tavsiye kararı alındı.⁴

Türkiye'de ücretlilerin katkılarıyla 1950'li yıllarda bazı bankalar kuruldu.

a) İşçi Kredi Bankası A.Ş.

İşçi sınıfı tarihimizin incelenmemiş konularından

biri de, Kayseri'de 1953 yılında kurulan İşçi Kredi Bankası'dır. İşçi Kredi Bankası A.Ş.'nin kurulmasına Bakanlar Kurulu'nun 2 Eylül 1953 günlü kararıyla izin verildi ve Banka'nın anasözleşmesi Ekonomi ve Ticaret Vekili tarafından 20 Ekim 1953 tarihinde onaylandı.⁵ Cumhurbaşkanı Celal Bayar ise 4 Ocak 1954 günü İşçi Kredi Bankası'nı açtı.

Bankanın kaynağı, Sümerbank Kayseri Fabrikası'nda oluşturulmuş bulunan Sümerbank İşçileri Yardımlaşma Sandığı'na kadar uzanıyordu. Yardımlaşma Sandığı toptan mal alıp işçiyi satıyordu. Sümerbank fabrikasındaki işçiler bu dönemde bir konut kooperatifi de kurmuşlardı.⁶ Yardımlaşma Sandığı'nın 1,5 milyon lirası ile İşçi Kredi Bankası kuruldu. Bankanın kurucuları şu kişilerdi:

1) Osman Kavuncu, Kayseri Belediye Başkanı; 2) Sungur Babaoğlu, Sümerbank Bankacılık ve Kredi Şubesi Müdürü; 3) Muammer Özsoy, Sümerbank Kayseri ve Adana Pamuklu Sanayii Müessesesi (KAPSM) Müdürü; 4) İbrahim Etcioğlu, Sümerbank KAPSM İdare Müdür Muavini; 5) Mehmet Alpay, Sümerbank KAPSM Muhasebecisi; 6) Adil Önsan, Sümerbank KAPSM Dahiliye Mühendisi; 7) Mehmet Özgencil, Sümerbank KAPSM Boya Apre Şefi; 8) Burhaneddin Hasdemir, Sümerbank KAPSM Dokuma Gurup Ustası; 9) Ahmet Narci, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Baş Laborantı; 10) Ahmet Şenozan, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Dokuma Komple Ustası; 11) Mehmet Ünal, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası İplik Gurup Ustası; 12) Kemal Yılmaz, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası İç Hizmetler İşçi Kontrolörü; 13) Salih Şahin, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Dokuma Gurup Ustası; 14) Rüştü Sönmez, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Dokuma Komple Ustası; 15) Osman Sönmez, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Dokuma Komple Ustası; 16) Sabri Tümer, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası İplik Baskı Ustası; 17) Veysel Ağrı, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası İplik Kantarcısı; 18) Ahmet Fidan, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Dokuma İşçisi; 19) Akif Sayın, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Puvarantörü; 20) Ömer Lütfi Ünay, Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Komple Ustası.

Birinci ve ikinci sıradaki kurucular dışındaki kurucuların tümü, Sümer Mahallesi'nde oturuyordu. Bankanın genel merkezi Kayseri'deydi. İlk başlarda başka yörelerde şubesi de yoktu. Banka bir taraftan işçilere, diğer taraftan da esnafa kredi veriyordu. Yörede herkesin birbirini tanımamasına bağlı olarak, verilen kredilerde geri dönmeme oranı çok düşüktü. Kayseri'de sendikalar paralarını genellikle İşçi Kredi Bankası'nda tutuyorlardı. Buna karşılık işçilere, sendikaların tavsiyesi üzerine, 300 veya 500 lira

kredi veriliyordu. İşçiler bu parayı geri ödemediklerinde, sendikalarından yardımcı olması isteniyordu. Esnaf da bankaya sahip çıkıyor ve kredi alıyordu. Bankanın tek şubesinin Kayseri olduğu ve genel müdürlüğün Kayseri'de bulunduğu koşullarda ayrıntılı bürokratik yapılanmalar olmadan, banka faaliyetini sürdürebiliyordu. Ancak bir süre sonra Kayseri'nin ilçelerinde şube açıldı. Genel Müdürlük Ankara'ya alındığında ise yerel özelliğini yitiren banka başarısızlığa uğradı. 1973 yılı sonunda Bankanın ödenmiş sermayesi 3 milyon liraydı. Bankanın 1 şubesi bulunuyordu. Personel sayısı ise 21 idi.

İşçi Kredi Bankası 1982 yılında tamamıyla bir yapı değişikliğine uğradı. Bankayı, Kemal Derinkök'ün denetimindeki Nişkoz Holding A.Ş. satın aldı. İşçi Kredi Bankası 1982 yılında Banker Kastelli aracılığıyla büyük miktarda mevduat sertifikası pazarladı. Ancak 1983 yılında ödeme sıkıntısı yaşadı ve Haziran ayı başlarında ödemeleri durdurdu.⁷ Banka, 1983 yılı Eylül ayında İş Bankası'nın gözetimi altına alındı.⁸ 1985 yılında ise İşçi Kredi Bankası'nın iflasına karar verildi.⁹

b) Öğretmenler Bankası

Diğer bir banka girişimi de öğretmenlerindi. 1943 yılında Köy Öğretmenleri Sağlık ve İhtimai Yardım Sandığı oluşturuldu. Bu Sandık daha sonraki yıllarda İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve İhtimai Yardım Sandığı'na (İLKSAN) dönüştü. Ayrıca bir de İlkokul Öğretmenleri Yapı Sandığı oluşturuldu. İlkokul Öğretmenleri Yapı Sandığı 1958 yılında kurulan Türkiye Öğretmenler Bankası T.A.Ş.'ne devredildi. Türkiye Öğretmenler Bankası 1959 yılında 7118 sayılı kanunla Ankara'da kuruldu. Bu tarihte Banka'nın 20 bin dolayında ilkökul öğretmeni ve Milli Eğitim Bakanlığı çalışanı ortağı vardı.

Bankanın itibari sermayesinin A Grubu % 55'lik hissesi İlkokul Öğretmenleri Yapı Sandığı'nda aidatı bulunanlara, B Grubu % 45'lik hisse senedi ise, Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında görevli memurlar ile diğer gerçek ve tüzel kişilere ayrıldı.

Banka, Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında görevli olup, mevcudu Banka'ya devredilen İlkokul Öğretmenleri Yapı Sandığı'nda aidatı bulunan memur ve öğretmenlere mesken inşaatı için gayrimenkul ipoteki karşılığında 20 seneye kadar vadeli krediler açmak; Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında görevli memurlara ait arsalar üzerinde meskenler inşaa etmek ve bunları peşin veya ipotek karşılığı 20 sene vadeli kredi ile öğretmen ve memurlara satmak veya bu maksatla arsalar ve meskenler satın almak; Banka'ya ait gayrimenkulleri kiraya vermek, yapı onarım, taahhüt ve proje işleriyle meşgul olmak; yapı malzemesi ve ders araçları endüstrisi ve ticareti yapmak ve bu maksatla ortaklar kurmak ve kurulmuş ortaklıklara ortak olmak; ticari, sınai, zirai her çeşit teşebbüs ve taahhütlerde bulunmak; ticari mümessillik, ticari vekalet, sigorta acentalıkları, komisyon ve nakliye işleri yapmak; sigorta ortaklıkları kurmak ve kurulmuş olanlara ortak olmak; diğer bütün banka işlemleriyle uğraşmak maksadıyla kurulmuştu.

Ancak bir süre sonra bankanın pay sahiplerinin bir bölümü paylarını başkalarına devretti. Banka, Sait Kemal Mimaroğlu'nun denetimine girdi. 22 Mayıs 1992 günlü Resmi Gazete'de yayınlanan bir

Bakanlar Kurulu kararı ile, zor durumdaki Türkiye Öğretmenler Bankası kamulaştırıldı ve Türkiye Halk Bankası'na katıldı.

c) Türkiye Birleşik Tasarruf ve Kredi Bankası

1950 yılında Ankara'da Türkiye Eski Muharipler Bankası (Muha Bank) kuruldu. 1957 yılında ise İstanbul'da Türkiye Muallimler, Memurlar ve Subaylar Bankası (Tümsu Bank) faaliyete geçti. Muha Bank ve Tümsu Bank 1959 yılında Türkiye Birleşik Tasarruf ve Kredi Bankası adı altında birleşti. Genel Merkezi İstanbul'da bulunan Türkiye Birleşik Tasarruf ve Kredi Bankası ise 1961 yılında tasfiye edilme-ye başlandı.

2) İYAK Tartışmaları

1960'lı ve 1970'li yılların önemli tartışma konularından biri, OYAK'tan esinlenen bir İşçi Yardımlaşma Kurumu'nun (İYAK) oluşturulmasıydı. 1965-1969 yasama döneminde İYAK kanun teklifi geçici komisyonda kabul edildi, TBMM gündemine girdi; ancak kadük oldu. 1969-1973 yasama döneminde de teklif yeniden ele alındı. Ancak tasarılar yine yasalasamadı. TÜRK-İŞ'te 1974 yılında Şevket Yılmaz, Sadık Şide, Kaya Özdemir, Ömer Ergün ve Ekrem Özkılıç'tan oluşan bir komisyonun hazırladığı tasarıların yasalasması da, tüm girişimlere karşın, sağlanamadı.

3) İşçilerin Hisse Sahibi Olması

Çeşitli işyerlerinde işçiler kendi işletmelerinin veya başka işletmelerin hisse senetlerini satın aldılar. Bu konudaki ilginç bir örnek, KOYSAN A.Ş.'dir. Bağimsız Köyyse-İş Sendikası, hisse senetlerini doğrudan işçilere sattığı Köysan Gıda, Dokuma, Turizm ve Motorlu Araçlar San. ve Tic. A.Ş.'ni oluşturdu. Bu şirket de, 1970'li yıllarda Kayseri Lüks Kadife A.Ş., Samsun Makina San., Betsan A.Ş., Yünlü Sanayi A.Ş. işletmelerine yatırım yaptı. 1990 yılında Köysan A.Ş.'nin yatırımları şunlardı: Kayseri Lüks Kadife A.Ş., Çankırı Yünlü Sanayi A.Ş., Denizli Betsan Hazır Beton A.Ş., Samsun Makina Sanayi A.Ş., Niğde DİTAŞ Doğan Yedek Parça A.Ş., Birlik Sigorta Kooper. KOYSAN'ın hisselerinin çoğunluğu ise iki kişinin elinde toplanmıştı.

1992 yılında Petkim'in hisse senetlerinin bir bölümünü Petkim işçileri satın aldıysa da, işçiler bundan zarar ettiler. Aşkale Çimento Fabrikası 17 Haziran 1993 tarihinde Erçimsan'a satıldı.

Erçimsan'ın ortakları arasında işyerinde çalışan işçiler de bulunuyordu.¹⁰ Amasya'daki Türkiye Elektrik dağıtım (TEDAŞ) Şirketi'nde çalışan 186 işçi, 1994 yılı Ocak ayında İŞMER 05'i kurdu. TEDAŞ'ın Çorum biriminde çalışan 150 işçi ise Çorum Teksan adıyla bir şirket oluşturdu.¹¹

4) Sendikaların Kurduğu İşletmeler

274 sayılı Sendikalar Yasası'nın 14. maddesi, sendikaların, "nakit mevcudunun yüzde 30'undan fazla olmamak kaydıyla sanayi ve iktisadi teşebbüslere yatırımlar" yapmasına olanak veriyordu. Bazı sendikalar kurulu şirketlere ortak oldu veya yeni işletmeler kurdu. Oleyis Sendikası 1970'li yılların başlarında Ortaköy'de bir Otelcilik Koleji açtı. Oleyis, 1975 yılında Sapanca Moteli Saracoğlu Turistik Tesisleri'ni de işletiyordu.¹² Oleyis'in işlettiği diğer iki otel ise Ankara Palas ve Çankakkale Truva Otel'di.

Çağdaş Metal İş Sendikası 1974 yılında işten çıkarılan işçilerin çalışabilmesi amacıyla Bursa'da 120 işçinin istihdam edildiği bir işyeri kurdu. TÜRK-İŞ, Kıbnis Harekatı sırasında işçilerin yaptıkları bağışlarla oluşan fonla Aksaray Motor San. ve Tic. A.Ş.'ne ortak oldu. TÜRK-İŞ'in diğer bir ortaklığı ise, Bingöl depremi sonrasında işçilerin yaptıkları bağışlarla oluşan kaynağın Bingöl Yem Süt ve Besicilik Sanayi'ne yatırılmasıyla oluştu. Tes-İş, Çukurova Elektrik Şirketi'nden hisse aldı. Şeker-İş önce İstanbul Kemmerburgaz'da kurulan bir polietilen işletmesine yatırım yaptı. Ancak işletme başarılı olamayınca hissesini sattı. Şeker-İş daha sonra prefabrikte inşaat yapacak bir işletmeye ortak oldu. Harb-İş de Ankara Belediyesi'nin kurduğu Un ve Ekmek Fabrikası'na yatırım yaptı. Likat-İş'in yatırımı ise, prefabrikte konut üretimi için kurulan bir şirkete oldu. TÜRK-İŞ'e bağlı bazı sendikalar Aksaray Motor San. ve Tic. A.Ş.'nin hisse senetlerinden satın aldı. Bağımsız Çelik-İş Sendikası ise, Çelik Sanayii İşçileri Tic. ve San. A.Ş.'ni kurdu. Bu şirket de Asya Meyve Suları'na ortak oldu. Genel İş Sendikası'nın Karsusan Karadeniz Su Ürünleri San., Trabzon Giyim Sanayii, Adana Elektrik Mekanik San. ve Tic. A.Ş.'nde hissesi vardı. Em-Aş Basın Yayın ve Reklamcılık A.Ş.'nin hissesinin yüzde 90'ı da Genel İş'e aitti.

5) Fonlar

Sendikalar, 12 Eylül öncesinde toplu iş sözleşmelerine koydukları hükümler aracılığıyla, işverenlerin de katkıda bulundukları ve ancak sendikaların denetimi altında olan fonlar oluşturmuşlar ve bu yolla yatırıma gitmişlerdi. Demir Çelik İşçileri Yatırım Fonu ve Yol İş Fon Holding bu nitelikteki yatırımcı kuruluşlardı. Demir Çelik İşçileri Yatırım Fonu'nun Gerkonsan Gerede Çelik Konstrüksiyon ve Teçhizat Fabrikaları San. ve Tic. A.Ş., Çelik Sanayii İşçileri Tic. ve San. A.Ş. ve Emtaş A.Ş.'ye yatırımı bulundu.¹³ Yol-İş Fon Holding'in ise Çinkur Çinko Kurşun San. A.Ş., Maysan Makine ve Yedek Parça San. ve Tic. A.Ş., Ankon Antalya Konservecilik T.A.Ş. ve Karsusan Karadeniz Su Ürünleri San. A.Ş.'nde yatırımı vardı.

Vakıflar Bankası Memur ve Hizmetlileri Sandığı'nın ve İş Bankası Yardımlaşma Sandığı'nın söz konusu bankalardaki hisseleri de önemlidir.

TÜRK-İŞ 1974 yılında "Hayat Holding" adıyla 1 milyar lira sermayeli bir yatırım fonu oluşturmayı tartıştı.¹⁴ 1975 yılında ise Halk Yatırımları Holding A.Ş. gündeme geldi.¹⁵

Çeşitli işletmelerdeki yardımlaşma sandıklarının elindeki kaynaklar da yatırıma yöneltildi. Örneğin, İnan Sigorta T.A.Ş.'nin yüzde 41,8 hissesi, Tekel Memur ve Emeklileri Yardımlaşma Derneği'ne aittir.¹⁶ Adana Kağıt Torba Fabrikası'nın yüzde 60 hissesi 15 Mart 1991 tarihinde Çitosan Memur Yardımlaşma Derneği'ne satıldı. Erdemir işçilerinin Erdemir Yardımlaşma Vakfı, 1992 yılı başlarında Bank Ekspress'in yüzde 10 hissesini satın aldı.¹⁷ önemli kaynağa sahip olan İLKSAN ise 1993 yılında 7 şirketini İksan Yatırım Holding çatısı altında bir araya getirdi.¹⁸

6) İşçilerin İşlettiği İşyerleri

İşverenlerin işçilere olan borçlarını ödememesi, bu işyerlerinin işçiler tarafından işletilmesi uygulamasına yol açtı. Bu uygulamanın en önemli örneği 1969 yılında yaşandı. Çorum il özel idaresine ait Al-

pagut Linyit İşletmesi'nde çalışan 786 işçi, 70 günlük ücretlerini alamayınca, 13 Haziran 1969 tarihinde direnişe geçerek, işyerini işgal ettiler. İşçiler, işyerinde verimliliği artırmak için kendi sistemlerini oluşturdular ve üretimi yüzde 50 oranında artırdılar. İşletme başarılı bir biçimde işletildi. Ancak 23 Temmuz 1969 günü Ankara'dan gönderilen askeri birlik, işçilerin direnişine son verdi. Bazı sendikacılar ve işçiler işten çıkarıldı. İşçiler işten atılmaları protesto etmek için iki gün ocaklara inmedi.

İstanbul Levent'teki Erman Ekmek Fabrikası'nda çalışan 23 işçi bağımsız Ekmek-İş Sendikası'nda örgütlenerek, yasal haklarının uygulanmasını talep ettiler. İşveren firmayı çalıştıran elektrik motorunu sökerek ve işçilerin haklarını ödemediğini iddia ederek, işçilerin 11 Ekim 1975 günü direnişe geçtiler. İşçiler, işverenin yasadışı lokavt yaptığını, işvereninden toplam alacaklarının 1,5 milyon lirayı bulduğunu ve ancak firmadaki malvarlığının yalnızca 15 bin lira değerinde olduğunu ileri sürdüler. İşçiler, firmayı işletmek için belediyeye başvurular ve 1976 yılı Şubat ayı içinde firmayı işletme hakkını elde ederek, bir süre firmayı çalıştırdılar.

İstanbul'da kurulu Yaşar Mensucat Fabrikası'nın patronu Yakop Çıkvaşvili, işçilere borçlarını ödemeyip kaçınca, işletmenin 560 işçisi 1978 yılında işletmeye el koydular ve bir süre çalıştırdı.¹⁹

1985 yılı başlarında İstanbul'daki Rekor Hidrofil Pamuk Fabrikası'nın patronu iflas etti. İşçilerin 25 kadan gerekli başvurusu yaparak, 6 aylığına fabrikayı kiraladılar. İlk 6 aylık çalışma süresince başarılı olununca, ikinci altı aylık bir kiralama daha yapıldı. Ancak bu sürenin sonunda bu girişim de sona erdi.²⁰

1992 yılında META işyerinde konkordato isteyen işverenle anlaşan işçiler, fabrikayı kendileri çalıştırmaya başladılar, işletmenin bankalara olan borcunu ödedikten sonra, kendi kıdem tazminatları için çalıştılar.²¹

Günaydın Gazetesi'nde 1993 yılında benzer bir olay yaşandı. Gazeteyi bir süre çalışanlar çıkardı.

- 1 Zonguldak Maden İşçileri Sendikası 1949 yılında Bakanlarla yaptığı görüşmede, "Amelebilirliğinde mevcut üç milyon lira civarındaki para ile bir işçi Emlak Bankası kurulmasını istedi. Karahasan, Ömer, Türkiye Sendikacılık Hareketi İçinde Zonguldak Maden İşçileri ve Sendikası, Ankara, 1978, s. 320.
- 2 TÜRK-İŞ Bülteni'nde anket sorularından biri şöyleydi: "Bir işçi Bankası'nın kurulabilmesi nasıl mümkün olabilir ve işçi arkadaşların istiahi sağlanabilir mi?" TÜRK-İŞ Haber Bülteni, Sayı 1, Mayıs 1953, s. 6.
- 3 İstanbul Yol-İş, "İşçi Bankası Kurulmalıdır", Yeni Ortam, 6.9.1973.
- 4 Cumhuriyet, 21.4.1979.
- 5 İşçi Kredi Bankası A.Ş. Esas Mukavelenamesi, Hakimiyet Matbaası, Kayseri, 1966.
- 6 Mehmet N. Bamyacı ile 6.7.1987 ve 3.1.1995 günleri yapılan konuşmalar.
- 7 Cumhuriyet, 12.6.1983.
- 8 Cumhuriyet, 23.9.1983.
- 9 Cumhuriyet, 18.11.1986.
- 10 Tercüman, 29.6.1993.
- 11 Milliyet, 19.1.1995.
- 12 Milliyet, 15.5.1975.
- 13 Demir-Çelik İşçileri Yatırım Fonu Faaliyetleri, tarihsiz, 32 s.
- 14 Yeni Ortam, 5.8.1974.
- 15 TÜRK-İŞ'in 31.3.1975 gün ve 75/1282-29 sayılı genelgesi.
- 16 Tekel Dergisi, Kasım-Aralık 1991, s. 26.
- 17 Sabah, 27.2.1992.
- 18 Panorama, 6.3.1993.
- 19 Milliyet, 3.6.1978.
- 20 Milliyet, 22.1.1986.
- 21 İkbin'e Doğru, 20 Eylül 1992; Ekonomist, 20 Eylül 1992; Cumhuriyet, 27.10.1992; Hürriyet, 25.1.1993.

Türkiye Cumhuriyet döneminin en zor günlerini yaşıyor! İçte ve dışta ülkemizi tehdit eden olaylar birbiri peşine hızla geliyor. Güneydoğu Anadolu'da yıllardır süren terörle mücadelede henüz kesin ve etkili sonuçları alınmış değil! Enflasyon hızı korkunç boyutlara ulaşmış bulunuyor. Yüzde yüzelli enflasyon sınırına ulaşmanın ne derecede olumsuzluklara gebe olduğunu bilmeyen, bilemeyen kalmadı sanırım. Bu korkunç hayat pahalılığı böylesine devam edip gidemez. Artan pahalılık ahlak dışı yollara başvurulmasına sebep oluyor. Kumar, fuhuş giderek yaygınlaşıyor. İntihar salgını yaygınlaşmaktadır. Bütün bu bunalmalar asla kader değildir!

Türkiyemizi kronikleşen bir enflasyona mahkum eden sebepler bellidir, bir türlü dengelemleri bulamayan, koruyamayan ve giderek daha da çoğalan siyasi partilerimizin istikrarı bir türlü yakalayamamaları ve sürüp giden seçim ekonomilerinin ülkeye yüklediği zamansız ve manasız yükler. Milli meselemiz olan Kıbrıs için yükümlü olduğumuz harcamalar, TERÖRLE mücadele için ayırmak zorunda olduğumuz kaynaklar ve üretime başlayamamış atıl kapasite durumundaki tesisler ve bu tesislerin bitimi için arayıp bulma zorunda olduğumuz iç ve dış borçlar!

Öncelikle şu önemli hususun altını çizerek belirtme zorundayız, ara rejimler ülkeye zaman kaybettirmekten kan kaybettirmekten başka hiç bir işe yaramıyor! Türkiye Devleti genel tercihini demokrasiden yana yaptığına göre bu tercih dışı müdahaleler sonucu itibarıyla İSTİKRARIN kaybına yol açıyor. İster siyasi istikrar olsun ister ekonomik istikrar olsun ara rejimlerle bozulup gidiyor. 12 Eylül müdahalesi halka sempatik gelebilecek bazı davranışlar da sergilemesine rağmen 27 Mayısı bayram olmaktan çıkarması, Temelli senatörlüğün kaldırıl-

İSTİKRAR İHTİYACI

ması gibi, Yurdumuzun köklü iki siyasi partisini kapatması yüzünden bir daha toparlanmaması adeta ortaya çıkmıştır. Zorla enflasyonu kısmen düşürmesine rağmen temelindeki sebepleri gidermediği için enflasyonun devamına adeta yol açmıştır!

Sendikalar ve Kooperatifler üzerindeki baskıcı rejim üretimin düşmesine verimliliğin azalmasına yol açmış ve artan hızlı nüfusta dikkate alı-

nacak olursa ülke daha büyük sıkıntılara doğru hızla yol almaya başlamıştır. Türkiye süratle derlenip toparlanmak zorundadır. Öncelikle aynı görüşü paylaşan siyasi partiler eteklerindeki taşları atarak bir an önce biraraya gelme ve giderek birleşmek zorundadırlar. Geniş tabanlı bir hükümete ihtiyacımız olduğu nasıl görülmez ve böylesi bir gelişme nasıl sağlanmaz anlaşılır değildir. Siyasi istikrarın temel şart olduğu ülkemizde ekonomide istikrar da ancak siyasi istikrarla sağlanabilir. Son onbeş yıldan beri ağırlıklı olarak üzerinde durduğumuz konuların istikrarla ilgili olduğunu biliyorum. Kararlılık ve düzgünlük isteyen bütün işlerimiz aksadı ve civatalar laçkalaştıysa süratle çaresini arayıp bulmak ve ülke ihtiyacını ön planda tutmak en azından bir vatandaşlık görevidir. 12 Eylül'ün kapattığı siyasi partiler ihtiyaç duyulduğu için bir kanunla yeniden açıldı, mal ve mülkleri iade edildi. Adalet partisini tarihin derinliklerine gömerek Doğru-yol partisine katan sayın Demirel artık Cumhurbaşkanı'mızdır ve siyasi partilere karşı bağımsızlığını korumak durumundadır. Demokrat Parti faaliyetinde bulunuyor, Demokrat Partinin devamı olduğunu söyleyen partiler bir an önce Onun çatısı altında, CHP'sinin devamı veya kendisi olduğunu söyleyenler de bir an önce birleşerek aynı çatı altında toplanmalıdırlar.

Sorunların üstesinden gelmek şirinlik muskası ile mümkün olamaz, güçlü olabilirsiniz... Siyasi istikrar sağlayarak ekonomik istikrar sağlayabilirsiniz. Aynı kökten gelen partiler birbirlerini suçlayarak hedefe varamazlar. Bir Sendika sloganını hatırlayalım: BİRLİK-TEN KUVVET DOĞAR. Dar ve sabit gelirli emekli dul ve yetimler hayat pahalılığı karşısında inim inim iniyorlar. Bu korkunç gidişi geniş tabanlı Hükümetlerle önleyebiliriz, unutmayalım...

1995 MALİ YILI BÜTÇESİ

BÜLENT KÜPELİ / TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA UZMANI

- **1995 mali yılı bütçesi, mevcut olan sosyal devlet kavramını yok etmeye yönelik çalışmaların yeni bir halkası.**
- **Uzun süredir Türkiye'nin gündeminde önemli bir problem olarak yer alan ve knorik bir nitelik kazanmış olan istikrarsızlık bulunmaktadır. Uzun süren istikrarsızlığın yarattığı belirsizlikler ise ekonomik gelişme alanında olumsuz sonuçlar vermekte ekonomik ve sosyal sorunların her geçen gün daha da ağırlaşmasına neden olmaktadır.**

23 Aralık 1994 tarihinde 4061 sayılı Kanunla kabul edilen 1995 Mali Yılı Bütçe Kanunu 28 Aralık 1994 tarihli Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayınlanarak yürürlüğe girdi.

1995 yılının bir geçiş programı olduğu ve bu hedefler doğrultusunda hazırlandığı belirtilen 1995 Mali Yılı Bütçe Kanunu geçtiğimiz yıllarda yaşanan Bütçe-deki sapmalar ve mevcut durum (siyasi ve ekonomik belirsizlikler, güvensizlik ortamı) gözönüne alındığında gerçekleştirilmesi mümkün görülmeyen hedefler içermektedir.

1995 yılı bütçesi genel hatları ile değerlendirildiğinde; bütçenin mevcut olan sosyal devlet kavramını yok etmeye yönelik çalışmaların yeni bir halkası olduğu gözlenmektedir.

Genel Bütçenin gelirleri incelendiğinde dahi yeni vergisel yükler getirmekten kaçınıldığı, yıllardır uygulanan dolaysız vergiler aleyhine sürdürülen politikaların devam ettirildiği, sermayeye ve kayıt dışı ekonomiye hiçbir yeni vergi yükümlülüğü getirilmediği görülmektedir.

1995 Mali Yılı Konsolide Devlet Bütçesi 1 Katrilyon 342 Trilyon Lira olarak bağlanmıştır. Bunun 1 katrilyon 336 trilyon liralık bölümü Genel Bütçe, 145 trilyon 606 milyarlık bölümünü katma bütçe oluşturmaktadır.

Buna karşılık Genel Bütçenin gelirleri 1 katrilyon 127 trilyon lira olarak tahmin edilmektedir. Gelir ve giderler arasındaki fark net borçlanma hasılatı ile karşılanacaktır. 1 katrilyon 342 trilyon liralık harcamaya karşılığı 1 katrilyon 133 trilyon liralık gelir ve sonuçta 209 trilyon açık beklenmektedir. Mevcut ekonomik politika ve bütçe hedefleri ile açık hedefinin tutturulması mümkün görülmemektedir.

BÜTÇE GELİRLERİ

Genel Bütçe gelirlerinin 1 katrilyon 127 trilyon lira olacağı, bunun; 880 trilyon lirasının vergi gelirlerinden sağlanacağı, 74 trilyon lirasının vergi dışı normal gelirlerden, 173 trilyon lirasının özel gelirler ve fonlardan sağlanacağı tahmin edilmektedir.

Vergi Gelirleri	880 trilyon lira
Vergi Dışı Normal Gelirler	74 trilyon lira
Özel Gelirler ve Fonlar	173 trilyon lira
Genel Toplam...	1.127 trilyon lira

* Vergi Gelirlerinin Dağılımı

880 trilyon lira olarak hedeflenen vergi gelirlerinin dağılımı, yükün kimlerin sırtında olduğunu daha açık ortaya koymaktadır.

Vergi gelirleri içindeki en büyük pay 346 trilyon 200 milyar lira ile gelirden alınan vergilerden oluşmaktadır. Bu vergilerin ise yüzde 86.4'ü yani 299 trilyon lirası gelir vergisinden oluşmaktadır. Kurumlar Vergisinin payı ise 47.2 trilyon liradır. Diğer anlatımla gelirden alınacak verginin yalnızca yüzde 13.6'sı Kurumlar Vergisinden oluşmaktadır. Kurumlar Vergisinin vergi sistemi içindeki ağırlığı iyice azaltılmaktadır.

Servetten alınan vergiler ise 7.9 trilyon olarak hesaplanmaktadır.

Vergi gelirlerinin dağılımında son yılların en adaletsiz dağılımı 1995 yılında gerçekleşecektir. Dolaysız vergilerin vergi gelirleri içindeki payı son yılların en düşük değeri olan yüzde 40'a gerileyecektir.

Vergi geniş halk kesimlerine yayan, gerçekten ödemesi gereken sermaye kesimini kayıran, az kazananlardan az çok kazananlardan çok vergi alınmasını engelleyen, en haksız ve adaletsiz vergi olan dolaylı vergiler 1995 yılında vergi gelirlerinin yüzde 60'ını oluşturacaktır.

Bu şekilde 1994 yılında bir defaya mahsus alınan Net Aktif Vergisi, Ekonomik Denge Vergisi telafi edilmeye çalışılacaktır.

Bütçe Kanununa göre Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergilerin 363.9 trilyon liraya, Dış Ticaretten Alınan Vergilerin de 146.9 trilyon liraya ulaşması beklenmektedir.

Vergi gelirlerinin dağılımı geçen yıla göre incelendiğinde de yükün kimlerin sırtına vurulacağı görülmektedir. Bir önceki yıl tahsilat tahminine göre Bütçe vergi gelirleri artışı yüzde 47.9 olarak belirlenirken, gelirden alınan vergilerdeki artış yüzde 38.5 olacağı tahmin edilmektedir. Ancak burada dikkati çeken Gelir Vergisindeki beklenen artışın yüzde 59 olmasına karşın, Kurumlar Vergisinde yalnızca yüzde 12.4 artacağıdır.

Mal ve hizmetlerden alınan vergilerde, ortalama beklenen vergi artışının çok üzerinde yüzde 66.5'dir. Bu rakamlarda dolaylı vergilerin vergi gelirleri içindeki payının artırılacağını ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan Konsolide Bütçe İçinde Vergi Gelirleri 1994 hedefi 473 trilyon iken 1995 beklentisi 880 trilyondur. Buna göre vergi gelirlerindeki artış yüzde 86 olarak beklenmektedir. Bununla birlikte vergi gelirlerindeki adaletsiz dağılım aynen korunacaktır.

GENEL BÜTÇENİN GELİRLERİ (Milyar TL)

Vergi Gelirleri	880.000
- Gelirden Alınan Vergiler	346.200
Gelir Vergisi	299.000
Kurumlar Vergisi	47.200
- Servetten Alınan Vergiler	7.900
Motorlu Taşıtlar Vergisi	6.500
Veraset ve İntikal Vergisi	1.400
- Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	363.900
- Dış Ticaretten Alınan Vergiler	146.900
- Kaldırılan Vergi Artıkları	15.100
Vergi Dışı Normal Gelirler	74.00
Özel Gelirler ve Fonlar	173.000
Genel Toplam	1.127.000

BÜTÇE HARCAMALARI

1995 Mali Yılı Bütçesinde Konsolide Bütçe Ödenekleri Toplamı 1.341.978 milyar lira olarak belirtilmektedir. Bunun 426.540 milyar lirası personel, 125.124 milyar lirası diğer cari olmak üzere 551.664 milyar lirası toplam cari harcamalardır.

89.275 milyar lira yatırımlara ve 701.038 milyar lira transfer harcamalarına ayrılmıştır.

Görüldüğü gibi bütçe harcamaları içinde en büyük pay transfer harcamalarına ayrılmıştır. Konsolide Bütçe Toplamının yüzde 52'si transfer harcamalarına gitmektedir. Vergi gelirlerinin ise yaklaşık yüzde 80'i transfer harcamaları finanse etmektedir. İç ve dış borçlanmanın büyük boyutlara ulaşması ve borçlanmanın yüksek maliyetlerle yapılması bu sonucu doğurmuştur.

Transfer ödeneklerinin yaklaşık 400 trilyon lirası borç faizlerine ayrılmıştır. Diğer bir anlatımla bütçenin üçte biri borç faizlerine gidecektir. Borç faizleri aynı zamanda neredeyse personel harcamaları kadardır. Bu noktada bile tasarruf tedbirleri personel üzerinde yoğunlaştırılmak istenmektedir. Servis hizmetlerinin ücretlendirilmesi, memur, emekli dul ve yetimlerin ilaç katılım paylarını artırmaya yönelik yetki, boşalan memur ve işçi kadrolarının iptal edilmesi, geçici işçi çalıştırılmasının kısıtlanması, yeni personel alımının durdurulması şeklinde düzenlemeler borç faizlerini rahat ödeyebilmek için alınan tedbirlerdir.

Bütçe içinde yatırım harcamalarının payı yalnızca 6.7'dir. 12.707 milyar lirası dış proje kredisi olmak üzere 1995 yılında yatırımlara ayrılan pay 89.275 milyar lira olacaktır.

1995 yılında da kamunun yatırımlardan uzaklaşması doğrultusundaki tercih açıkça görülmektedir.

Yapılacak yatırımlar içinde Milli Eğitim 10.263 milyar lira ile en yüksek payı alırken, 4.227 milyar lira ile sağlık ikinci sırayı almaktadır.

1995 MALİ YILI BÜTÇE KANUNU TASARISI (Milyar TL)

	Cari Toplam	Yatırım Toplamı	Transferler	Genel Toplam
Genel Bütçe Toplamı	463.027	38.430	834.519	1.335.976
Katma Bütçe Toplamı	88.637	50.844	6.125	145.606
Toplam	551.664	89.275	840.644	1.481.583
Hazine Yardımı	-	-	138.606	139.606
Konsolide Bütçe Toplamı	551.664	89.275	701.038	1.341.977

Konsolide bütçe ödenekleri, 1995 Mali Yılı Bütçe Gerekçesinde yer alan İdari-Fonksiyonel dağılım açısından incelendiğinde ödeneklerin en büyük bölümü yüzde 29.2 ile Konsolide Borç Faiz Ödemelerinden oluşmaktadır. Genel hizmetler yüzde 24.6 pay ile ikinci sırayı alırken, Savunma yüzde 13.9'luk pay almaktadır.

Konsolide bütçe ödenekleri içinde Eğitim yüzde 13.6 pay alırken, Sağlık ödeneklerinin payı yüzde 3.7'dir.

1995 yılının bir Geçiş Programı olduğu ve bu hedefler doğrultusunda hazırlanan 1995 Mali Yılı Bütçe hedefleri gerçekçi görülmektedir.

Bilindiği gibi 1994 yılında yaşanan krizle Program ve Bütçede öngörülen hedefler ortadan kalkmıştır. Üretim ve kapasite kullanım oranları büyük ölçüde düşmüş, geniş halk kesimlerinin reel gelirleri önemli ölçüde geriletilmiştir. 1994 yılında büyüme oranı Programda yüzde 4.5 olarak belirtilirken, negatif değerlere dönüşmüş yılın tamamında tahmini olarak yüzde -3.8 oranında küçülmüştür.

1995 yılında ise büyüme oranı tekrar pozitif olarak yüzde 4.4 düzeyinde hedeflenmektedir.

1994 yılında ekonomideki tıkanıklık, mali piyasalardaki belirsizlikler, dış piyasalardan borçlanamaz duruma düşürülmesine neden olmuştur. Kamu kesimi açıklarını kapatmak için dış piyasadaki borçlanamayınca, iç piyasaya yönelmiş ve faiz oranları bu nedenle aşırı oranda yükselmiştir. Bu gelişmeler ekonomik krizin daha da derinleşmesine yol açmış, enflasyon yüzde 150 düzeyine çıkmıştır.

Sonuç itibarıyla Türkiye Ekonomisi 1994 yılında daralmış, toplumun büyük kesimine ağır yükler getirmiştir. 1995 yılı Programı ve bu doğrultuda hazırlanan Bütçe halâ 1994 yılının yaralarını kapatacak önlemleri almakta yetersiz kalmaktadır.

Piyasalarda meydana gelen dalgalanma ve dengesizliklerin nedenleri, sonuçları ve alınacak önlemler üzerinde durmak gerekmektedir. Zira, görünen ekonomide ciddi bir tıkanıklığın halâ devam ettiği.

Piyasalardaki dengesizliklerin temelinde; ekonominin makro dengelerinde yatan ciddi sorunlar bulunmaktadır.

Uzun süredir Türkiye'nin gündeminde önemli bir problem olarak yer alan ve kronik bir nitelik kazanmış olan istikrarsızlık bulunmaktadır. Uzun süren istikrarsızlığın yarattığı belirsizlikler ise ekonomik gelişme alanında olumsuz sonuçlar vermekte ekonomik ve sosyal sorunların her geçen gün daha da ağırlaşmasına neden olmaktadır.

1995 yılı Bütçesi köklü çözümler üretmekten uzak ekonomik ve sosyal sorunları büyütecek niteliktedir.

OCAK'95 GIDA HARCAMASI...

- Yılın ilk ayında da mutfak rahat bir nefes alamadı. Aylık artış yüzde 5.5
- Dört kişilik ailenin Ocak'95 gıda harcaması tutarı 7.682.000.- lira.
- Ocak ayında fiyat artışlarının aile bütçesine getirdiği ek yük 401.000.- lira.

- Gıda harcaması tutarında yıllık artış oranı yüzde 148 düzeyine yükseldi.
- Temel girdilere yapılan zamlar gıda maddeleri fiyatlarının yükselmesinde etkili olmaya devam ediyor.
- Asgari ücretli çalışanın geliri aylık gıda harcamasına ancak 11 gün yetiyor.

Nisan'94 den bu yana her alanda olduğu gibi aile bütçesinin önemli bir bölümünü oluşturan gıda harcaması tutarında da günlük hale dönüşen fiyat artışları, 1995 yılının ilk ayında bu seyrini devam ettirdi.

TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA MERKEZİ tarafından her ay yapılan çalışmanın sonuçlarına göre; aile bütçesinin önemli bir bölümünü oluşturan gıda harcaması tutarı, Ocak 1995 ayı itibarıyla bir önceki aya göre yüzde 5.5 oranında artış göstererek 7.682.000.- liraya ulaşmıştır. Söz konusu artışın yalnızca Ocak ayında aile bütçesine getirdiği ek yük 401.000.- lira olmuştur.

Bilimsel veriler esas alınarak, farklı yaş grupları itibarıyla oluşturulan aylık gıda harcaması kalıbına göre dört kişilik ailenin yeterli, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı aşağıdaki tablo da görülmektedir.

Ocak 1994 / Ocak 1995 dönemini kapsayan oniki aylık dönemde asgari gıda harcamasını sağlayan parasal tutardaki artış yüzde 148 oranında yükselmiştir. Hatırlanacağı üzere bir önceki ay aylık artış yüzde 6.8, oniki aylık artış yüzde 137.5 düzeyinde gerçekleş-

mişti. Ote yandan Ocak'95 teki son oniki ay itibarıyla yüzde 148'e ulaşan artış, Ocak'94'te yine son oniki ay itibarıyla yüzde 66.2 düzeyindeydi. Bu değişim alınan "radikal istikrar tedbirleri"nin en çarpıcı sonucunu ortaya koymaktadır.

Gıda harcaması kalıbı içinde farklı ağırlıklı olması nedeniyle yansımalarında farklı olan gıda maddelerindeki fiyat değişimleri sonuçta Ocak'95 ayında gıda harcaması tutarını yüzde 5.5 oranında artırmıştır. Ocak ayında çalışmaya baz oluşturan gıda maddelerinden yumurtada yüzde 16.6, margarinde yüzde 12.5, et'te yüzde 8.8 oranında artış meydana gelirken, nohut yüzde 7.9, un yüzde 10.5, makarna yüzde 7.1, zeytinyağı 8.7, meyva da yüzde 2 düzeyinde fiyat artışı olmuştur.

Fiyatlarda meydana gelen artışlar, geniş halk kesimlerinin tüketmek durumunda olduğu temel mal ve hizmetleri almalarını her geçen gün daha da zorlaştırmaktadır. Bunun en somut göstergesi cari net asgari ücrette belirmektedir. Ocak'95'te cari aylık net asgari ücret, bir ailenin yaşamını insanca sürdürmesi bir yana yalnızca dengeli bir beslenmeyi gerçekleştirmek için ancak 11 gün yetmektedir.

Ocak 1995'te aylık gıda harcamasında ulaşılan 7.682.000.- liralık düzey, asgari seviyede yapılacak aylık gıda harcamasını bile karşılamaktan uzak gelir düzeyi ile çalışmak durumunda olan geniş halk kesimlerinin karşı karşıya kaldığı ekonomik ve sosyal durumu tüm gerçekliğiyle ortaya koymaktadır.

DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AYLIK GIDA HARCAMASI (TL/AY)

	Ocak'94	Aralık'94	Ocak'95
Yetişkin erkek işçi	1.062.000.-	2.443.000.-	2.580.000.-
Yetişkin kadın	663.000.-	1.575.000.-	1.660.000.-
15-19 yaş grubu çocuk	844.000.-	1.995.000.-	2.106.000.-
4-6 yaş grubu çocuk	528.000.-	1.268.000.-	1.336.000.-
	3.097.000.-	7.281.000.-	7.682.000.-

AĞAÇ-İŞ GENİŞLETİLMİŞ BAŞKANLAR KURULU TOPLANDI

Ağaç-İş, 24 Ocak 1995 tarihinde Ankara'da siyasi parti yöneticilerinin, Bakan ve Milletvekillerinin de çağrılı olduğu iki gün süren Başkanlar Kurulu toplantısı düzenledi. Toplantıda, özelleştirme kapsamındaki 23 ORÜS işletmesinin bulunduğu yörelerdeki halkın ve işçilerin özelleştirmeden kaynaklanacak sorunları tartışıldı. Ağaç-İş genişletilmiş Başkanlar Kurulu toplantısına TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi Deniz ve Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç katıldılar. TÜRK-İŞ Toplantı Salonunda yapılan Başkanlar Kuruluna Milletvekilleri Yaşar Topçu (Sinop), Süleyman Hatinoğlu (Artvin), Şükrü Yürür (Ordu), Ali Eser (Samsun), Hasan Ak-yol (Bartın), Abbas İnceyan (Bolu), Hasan Çakır (Antalya) da katıldılar.

Başkanlar Kurulu toplantısından önce Ağaç-İş Yönetim Kurulu tarafından yapılan açıklamada, "Yapılacak tarihi bir yanlış önlemek açısından kanunun bir kez daha görüşülmesinden yanayız" denildi. Hükümetin özelleştirme politikasının eleştirildiği açıklamada, ORÜS işletmelerinin kurulu olduğu yerleşim birimlerinin çoğunun birer Zonguldak ve Karabük olduğu vurgulanarak, özelleştirmenin bu yörelere yıkım ve hüsrandan başka bir şey getirmeyeceği belirtildi.

Ağaç-İş Sendikası Genel Başkanı Güral Ercakır Başkanlar Kurulunda yaptığı konuşmada, "ORÜS'ü bugün özelleştirme açısından cazip kılan tek unsur toprağının para etmesi ihtimalidir. Buraya göz dikenler tesislerin değil, arazinin, taşınmazların peşindedir. Kimisi de, özelleştirmede adım atıldığını dış çevrelere gösterme niyetindedir. Böylesi bir girişim, son derece akılcı

kurulmuş, kurulduğu yörelere ekonomik canlılık getirmiş, yıldır Kereste Sanayiini zararlı değil kâr ederek ayakta tutmuş bir kuruluştur, ona umutla bakan çalışanını yöre insanını ne hale getirecektir, bunu maalesef düşünen yoktur. Ağaç-İş olarak hakkı mücadelemizini takipçisi olacağız" dedi.

Şeker-İş Başkanlar Kurulu 17-21 Ocak tarihlerinde Kıbrıs'ta toplandı

16. TİS TASLAĞI HAZIRLANDI

Şeker-İş Olağan Başkanlar Kurulu 17-21 Ocak 1994 tarihlerinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Girne Şehrinde toplandı. Genel Merkez Yönetim Kurulu, 27 Şube Başkanı ve 3 Baştemsilcinin katıldığı Başkanlar Kurulu Toplantısında Şeker-İş 16. Toplu İş Sözleşmesi taslağı hazırlandı.

Şeker-İş Genel Başkanı Hikmet Alcan toplantıyı açarken yaptığı konuşmada, 1994 yılının özellikle müslümanların ezilerek yok edilmek istendiği ve insanlık dışı katliamlara maruz kaldığı bir yıl olduğunu belirterek, Bosna-Hersek ve Çeçenistan'daki vahşeti kınadı.

Ülkemizde 1994 yılının ise çalışanlarımız ve halk için ekonomik ve sosyal sıkıntılarla geçtiğini, PKK terörünün ise can almaya devam ettiğini anlatan Alcan, şöyle konuştu: "Ülkemizde bizzat devlet eliyle çalışanların hakları gasbedilmek istenmiş, TÜRK-İŞ ve sendikaların etkin girişimleri sonucunda sendikal hakların geri alınmasına izin verilmemiştir. Halk siyasiler tarafından Enflasyonu düşürecek, demokratikleşmeyi gerçekleştirecek, terörü yok edeceğiz" teraneleriyle yine aldatılmıştır."

Şeker-İş Genel Sekreteri Ömer Çelik de yaptığı konuşmada, Şeker Sana-

yının içinde bulunduğu durum, sendikaların özelleştirmeye bakış açısı, Türkiye'nin ekonomik durumu ve çalışma hayatı ile ilgili son gelişmeler konusunda Başkanlar Kurulu'na geniş açıklamalarda bulundu ve şube başkanlarının sorularını cevaplandırdı.

Son ekonomik ve sosyal gelişmelerin de değerlendirildiği Şeker-İş Ba-

şkanlar Kurulu Toplantısının sonunda kamuoyuna açıklanan bildiride, Koalisyon Hükümeti çalışanlara karşı taktığı tutum nedeniyle şiddetle eleştirildi ve "Hükümet 1994 yılındaki huzur bozucu tavrını bırakarak ülke gerçeklerini daha yakından görmeli, 1995 yılında çalışanların hak ve hukukuna saygılı olmalıdır" denildi.

SEYFİ DEMİRSOY'U ANDIK

TÜRK-İŞ'in unutulmaz Genel Başkanlarından merhum Seyfi Demirsoy, 14 Ocak 1995 günü ölümünün 21.ci yıldönümünde mezarı başında anıldı.

SALİH KILIÇ TRAFİK KAZASI GEÇİRDİ

Görevli olarak Demiryol-İş Sendikası Adapazarı Şube Genel Kuruluna katılan TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç, Genel Kurul sonrası 29 Ocak günü Ankara'ya dönerken Hendek yakınlarında geçirdiği bir trafik kazası sonucunda yaralandı. Kılıç'a acil şifalar dileriz.

MÜNİR CEYLAN TAHLİYE OLDU

Bir gazetede yayımlanan yazısı nedeniyle hapis cezasına çarptırılan Konfederasyonumuz Başkanlar Kurulu eski üyesi ve Petrol-İş Sendikası eski Genel Başkanı Münir Ceylan 20 ay kaldığı Saray Cezaevi'nden 29 Ocak günü tahliye oldu.

T. YOL-İŞ SENDİKASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI FERİDUN KIZILGÜN'Ü KAYBETTİK

Yol-İş Sendikası Genel Başkan Yardımcısı Feridun Kızılgün yakalandığı amansız hastalıktan kurtulamayarak 1.2.1995 günü Ankara'da vefat etti.

Merhuma rahmet, işçi sınıfına, TÜRK-İŞ topluluğuna, dostlarına ve ailesine başsağlığı dileriz.

Feridun Kızılgün 1941 yılında Balıkesir'de doğdu. İlkokulu Balıkesir'de bitirdi. 1961-1963 yıllarında askerlik hizmetini Ankara-Mamak'ta yaptıktan sonra 1966 yılında evlendi. 1967'de YSE'de işe başladı. 1973 yılında Köy-İş Sendikası'nın Şube Başkanlığını amatör olarak 1986'nın Mart ayına kadar sürdürdü. 1986 yılının Mart ayında Türkiye Yol-İş Sendikası Bursa 2 No'lu Şube Başkanlığına seçildi. 13-15 Ekim 1989 tarihlerinde yapılan 3. ve 9-11 Ekim 1992 tarihlerinde yapılan 4. Olağan Genel Kurulda Genel Başkan Yardımcılığına getirildi. Feridun Kızılgün evli ve 2 çocuk babasıdır.

BELEDİYE-İŞ SENDİKASI GENEL SEKRETERİ KASIM YORULMAZBAŞ'I KAYBETTİK

Belediye-İş Sendikası Genel Sekreteri Kasım Yorulmazbaş sendikal görevli olarak bulunduğu Diyarbakır'da ani bir beyin kanaması sonucu 18.1.1995 günü vefat etti.

Merhuma rahmet, işçi sınıfına, TÜRK-İŞ topluluğuna, dostlarına ve ailesine başsağlığı dileriz.

1950 yılında İzmir'de doğan Kasım Yorulmazbaş, ilk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı. Daha sonra İzmir Sanat Enstitüsü Elektronik bölümünden mezun oldu. 1970-1972 yıllarında Almanya'da Dortmund Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'nde 2 yıl elektroteknik eğitimi gördü.

Kasım Yorulmazbaş, ESHOT Trolleybüs Atölyesi'nde 1977-78 yıllarında Genel-İş Sendikası işyeri temsilciliği yaptı.

1986'da Belediye-İş İzmir 1 No.lu Taşıt Şubesi Başkanlığına seçildi. Bu dönemde, TÜRK-İŞ Bölge Temsilciliği Yürütme Kurulu üyeliği görevini de yürüttü. 1989'da 3. Olağan Genel Kurulu'nda Genel Araştırma ve Planlama Sekreteri, 1992 4. Olağan Genel Kurulu'nda ise Genel Sekreterlik görevine seçildi. Kasım Yorulmazbaş evli ve iki erkek çocuk babasıdır.

TÜRK-İŞ, TÜMTİS ÜYESİ İŞÇİLERE YAPILAN SİLAHLI SALDIRIYI ŞİDDETLE KINADI

TÜRK-İŞ, 16 Ocak 1995 tarihinde İstanbul Topkapı Nakliyat Ambarları Sitesi 4. Blok'ta bulunan Kayseri Sürat Ambarına gelen dört silahlı saldırıya Konfederasyonumuz üyesi TÜMTİS'in işyeri temsilcisi Hasan Ercan'ı kurşunlayarak yaralaması üzerine şu basın açıklamasını yaptı:

"Emeğe ve emekçiye saygı-

sızlık, emekçinin insan olarak manevi ve fiziksel varlığını doğrudan hedef alan boyutlara varmıştır. Son onbeş yıldır hüküm süren emek düşmanlığı 5 Nisan'dan bu yana olağanüstü boyutlara ulaşmıştır. Ekonomik ve sosyal politikada hakim olan bu çağ dışı karakter insan ilişkilerinde de yansımalarını bütün çirkinliğiyle göstermeye başlamıştır.

TÜMTİS üyesi arkadaşımız Hasan Ercan'a yönelik iğrenç saldırıyı bu çerçevede anlamlandıırıyoruz ve TÜRK-İŞ olarak bireysel ve toplumsal açıdan kabul edilmesi imkansız bu olayı şiddetle kınıyoruz. Adaletin gereğinin eksiksiz yerine getirilmesi için her türlü platformda bu değerli üyemizin haklarının savunucusu ve takipçisi olacağız."

1995 YILI OCAK İSTATİSTİKLERİ YAYINLANDI

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından, 2821 Sayılı Yasa gereği her altı ayda bir yayınlanan istatistiki bilgiler 17 Ocak 1995 sayılı Resmi Gazetede yayınlandı. Buna göre TÜRK-İŞ'e bağlı tüm sendikaların işkollarında aranan yüzde 10'luk barajı aştıkları açıklandı.

Ülkemizde çalışan toplam işçi sayısının 3.834.193 olduğu açıklanırken, toplam sendikali üye sayısının 2.660.624 olduğu belirtildi. TÜRK-İŞ'in ise Temmuz 94'te 1.967.260 olan üye sayısının, Ocak 1995'te 11.087 kişi artarak 1.978.347'ye ulaştığı açıklandı. TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlanma Sekreterliği, son altı aylık ve son bir yıllık karşılaştırmalı istatistiki bir tablo hazırlayarak teşkilata gönderdi. Aşağıda bu tablonun bazı bölümlerini bilgilerinize sunuyoruz.

1995 OCAK İSTATİSTİKLERİNE GÖRE TÜRK-İŞ'E BAĞLI SENDİKALARIN OCAK 1995 VE TEMMUZ 1994 KARŞILAŞTIRMALARI

Sendikalar	İşkolu çalışan işçi sayısı Ocak 95	Temmuz 94 Üyesi	Temmuz 94 Yüzdesi	Ocak 95 Üyesi	Ocak 95 Yüzdesi
TARIM-İŞ	133.430	48.049	"	48.106	"
ORMAN-İŞ	133.430	80.494	"	81.672	"
T. MADEN-İŞ	127.264	65.664	51.23	65.362	51.35
G. MADEN-İŞ	127.264	50.160	39.13	48.587	38.17
PETROL-İŞ	167.610	81.430	48.47	81.621	48.69
TEKGIDA-İŞ	295.769	186.413	64.50	186.866	63.17
ŞEKER-İŞ	38.923	39.329	99.65	38.806	99.69
TEKSİF	386.875	247.064	65.95	253.603	65.55
DERİ-İŞ	51.996	15.773	31.08	16.154	31.06
AĞAÇ-İŞ	64.615	15.023	23.33	14.968	23.16
SELÜLOZ-İŞ	25.163	16.777	66.30	16.928	65.70
BASIN-İŞ	28.044	5.446	19.40	5.517	19.67
BASİSEN	89.398	38.268	46.10	39.144	43.78
BASS	89.398	11.373	13.70	11.613	12.99
T. ÇİMSE-İŞ	115.567	55.740	47.70	56.321	48.73
KRİSTAL-İŞ	115.567	16.803	14.38	16.954	14.67
TÜRK METAL	458.730	199.068	42.79	202.730	44.19
DOKGEMİ-İŞ	9.224	7.001	77.27	6.895	74.75
T. YOL-İŞ	604.020	199.530	32.88	198.704	32.89
TES-İŞ	134.608	124.339	91.26	122.981	91.36
TEZKOOP-İŞ	353.911	44.210	12.42	45.084	12.73
T. KOOP-İŞ	353.911	38.877	10.92	38.983	11.01
TÜMTİS	69.190	7.103	10.36	7.171	10.36
DEMİRYOL-İŞ	42.334	31.736	77.48	31.760	75.02
DENİZCİLER	30.994	14.136	46.41	14.114	45.53
HAVA-İŞ	17.815	13.114	74.57	13.378	75.09
LİMAN-İŞ	14.214	8.388	59.64	8.324	58.58
T. HABER-İŞ	38.970	38.253	98.01	38.472	98.72
SAĞLIK-İŞ	35.015	15.749	45.07	15.838	45.23
TOLEYİS	174.800	28.807	16.52	30.206	17.28
T. HARB-İŞ	39.423	38.934	97.18	38.044	96.50
TGS	6.571	4.571	65.55	4.362	66.38
BELEDİYE-İŞ	279.120	179.638	67.62	179.079	64.15
GEN. TOPLAM	3.834.193	1.967.260		1.978.347	

TÜRK-İŞ VE BAĞLI SENDİKALAR

TÜRK-İŞ

Genel Bşk.: **BAYRAM MERAL**
Bayındır Sokak No: 10 ANKARA
Tel : 433 31 25-26-27-28-29 Fax : 433 68 09 - 433 85 80

01	TARIM-İŞ Genel Bşk.: SABRİ ÖZDEŞ Necatibey Cad. 22 Tel : 231 78 56-57-58-59 Sıhhiye / ANKARA Fax : 229 85 92	14	DOK GEMİ-İŞ Genel Bşk.: NAZIM TUR Küçükpiyalı Paşa Mah. Kızılay Meydanı No. 24/26 Tel : 237 25 90 (5 Hat) Kasımpaşa / İSTANBUL Fax : 237 39 89
01	ORMAN-İŞ Genel Bşk.: SELAHATTİN GÜNGÖR Ataç Sok. Selam Ap. No. 1/5-10 Tel : 431 28 96 Yenışehir / ANKARA Fax : 434 12 67	15	TÜRKİYE YOL-İŞ Genel Bşk.: BAYRAM MERAL İstanbul Cad. No: 58 İskitler / ANKARA Tel : 342 22 40-51 Fax : 341 27 05
02	TÜRKİYE MADEN-İŞ Genel Bşk.: H. HÜSEYİN KAYABAŞI Strasburg Cad. 7 / 3-4-5 Sıhhiye / ANKARA Tel : 231 73 55-56-57 Fax : 229 89 31	16	TES-İŞ Genel Bşk.: FARUK BARUT Meriç Sok. No: 23 Beştepe / ANKARA Tel : 212 65 10 (20 Hat) Fax : 212 65 52
02	GENEL MADEN-İŞ Genel Bşk.: ŞEMSİ DENİZER Mithatpaşa Cad. Okul Sokak Tel : 251 32 04 ZONGULDAK Fax : 253 66 35	17	TEZKOOP-İŞ Genel Bşk.: AHMET TAMER Üçyıldız Cad. No: 29 Subayevleri - ANKARA Tel : 318 39 79-86 Fax : 318 39 88
03	PETROL-İŞ Genel Bşk.: ADNAN ÖZCAN Altunizade Mah. Kuşbakışı Sok. No. 25 Tel : 391 66 67 Üsküdar / İSTANBUL Fax : 391 66 78	17	TÜRK KOOP-İŞ Genel Bşk.: AHMET BALAMAN İzmir Cad. Fevzi Çakmak Sokak 15/11 Fax : 229 58 36 Tel : 230 08 55 - 229 44 80 Yenışehir / ANKARA
04	TEKGIDA-İŞ Genel Bşk.: ORHAN BALTA 4. Levent Konaklar Sokak Tel : 264 49 96-97-98 Levent / İSTANBUL Fax : 278 95 34	18	TÜMTİS Genel Bşk.: SABRİ TOPÇU İnkilap Caddesi No: 35/1 Aksaray/İSTANBUL Tel : 530 07 43 Fax : 588 26 20
05	ŞEKER-İŞ Genel Bşk.: HİKMET ALCAN Karanfil Sokak 59 Bakanlıklar / ANKARA Tel : 418 42 73-74 - 418 19 88 Fax : 425 92 58	19	DEMİRYOL-İŞ Genel Bşk.: ENVER TOÇOĞLU Necatibey Cad. Sezenler Sokak 5/4 Tel : 231 80 30-31 ANKARA Fax : 231 80 32
06	TEKSİF Genel Bşk.: ŞEVKET YILMAZ Ziya Gökalp Cad. Aydoğmuş Sokak No: 1 Kat: 5-6 Tel : 431 21 70-71-72-73 ANKARA Fax : 435 78 26	20	TÜRKİYE DENİZCİLER Genel Bşk.: TURAN UZUN Rıhtım Cad. Denizciler Sokak No: 7 Tel : 244 48 38 - 249 56 29 Tophane / İSTANBUL Fax : 244 52 21
07	DERİ-İŞ Genel Bşk.: YENER KAYA Gençtürk Cad. 17/3 Birlik İşhanı Fax : 528 62 07 Tel : 522 19 89 - 526 28 65 Aksaray / İSTANBUL	21	HAVA-İŞ Genel Bşk.: ATILAY AYÇİN İncirli Cad. Volkan Apt. 66/1 Fax : 571 90 51 Tel : 660 14 95 - 99 Bakırköy / İSTANBUL
08	AĞAÇ-İŞ Genel Bşk.: GÜRAL ERÇAKIR Necatibey Cad. No: 20/22-23 Fax : 231 52 19 Tel : 229 53 95 - 229 08 27 Sıhhiye / ANKARA	22	LİMAN-İŞ Genel Bşk.: HASAN BİBER Necatibey Cad. Sezenler Sokak 4/5 Tel : 231 74 18-19 Fax : 230 24 84 Sıhhiye / ANKARA
09	SELÜLOZ-İŞ Genel Bşk.: MİTHAT SARI Ankara Cad. İpek Apt. No: 87 Tel : 321 18 99 İZMİT Fax : 321 34 51	23	TÜRKİYE HABER-İŞ Genel Bşk.: CENGİZ TEKE Tuna Cad. 30/8 Fax : 434 57 04 Tel : 431 90 44-45 Sıhhiye / ANKARA
10	BASIN-İŞ Genel Bşk.: ALİ EKBER GÜVENÇ Hanımeli Sokak No: 26/6-7 Fax : 229 43 15 Tel : 230 29 08 - 229 85 65 Sıhhiye / ANKARA	24	SAGLIK-İŞ Genel Bşk.: MUSTAFA BAŞOĞLU Necatibey Cad. 23/9-10 Tel : 231 80 45 Fax : 230 23 96 Sıhhiye / ANKARA
11	BASİSEN Genel Bşk.: METİN TIRYAKIOĞLU İstiklâl Cad. 311 - Mısır Han Kat: 4 Oda: 15 Tel : 251 99 00 Galatasaray / İSTANBUL Fax : 252 38 35	25	TOLEYİS Genel Bşk.: CEMAIL BAKINDI İnebey Mh. Küçük Langa Cd. No: 16/18 Kat. 1 Bilir İş Merkezi Tel : 530 73 82 - 585 52 07 Aksaray / İSTANBUL Fax : 530 72 99
11	BASS Genel Bşk.: TURGUT YILMAZ Sümer Sokak 29 Fax : 229 13 03 Tel : 230 13 71 - 230 20 28 Demirtepe / ANKARA	26	TÜRK HARB-İŞ Genel Bşk.: İZZET ÇETİN İnkilap Sokak 20 Fax : 417 13 64 Tel : 417 50 97-98-99 Kızılay / ANKARA
12	TÜRKİYE ÇİMSE-İŞ Genel Bşk.: TAMER ERALAN Necatibey Cad. No: 20 Kat: 4 Fax : 231 89 36 Tel : 231 72 30 (5 Hat) Sıhhiye / ANKARA	27	TGS Genel Bşk.: ORHAN ERİNÇ Basın Sarayı Kat: 2 Fax : 511 48 17 Tel : 514 06 94-96 Çağaloğlu / İSTANBUL
12	KRİSTAL-İŞ Genel Bşk.: İBRAHİM EREN Kazancı Yokuşu, Ağaçağı Sokak No: 3 Daire: 10 Tel : 251 95 77 (3 Hat) 80090 Taksim / İST. Fax : 251 95 79	28	TÜRKİYE BELEDİYE-İŞ Genel Bşk.: FUAT ALAN Yeni Selim Paşa Sokak 62 Fax : 513 93 68 Tel : 513 82 54-55-56 Aksaray / İSTANBUL
13	TÜRK-METAL Genel Bşk.: MUSTAFA ÖZBEK Akıncılar Sokak No: 14 Tel : 231 79 40 (4 Hat) Maltepe / ANKARA Fax : 229 77 14		TÜRK-SEN Genel Bşk.: ÖNDER KONULOĞLU 7 A Şehit Mehmet R. Hüseyin Sokak Fax : (0392) 228 78 31 Tel : 227 24 44 Lefkoşe / KIBRIS